ΣΑΒΒΑΤΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ.

ΤΕΥΧΟΣ Α'. Ἀριθ. 27. Σάββατον 10/22 Ἰουνίου 1878. Τιμὴ 3 χαρτόγροσα.

Κωνσταντινούπολις, 9/21 Ἰουνίου.

ΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΤΩΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΣΥΛΛΟΓΩΝ.

Εἰς συμπλήρωσιν τοῦ ὑπομνήματος τῶν Ἑλληνικῶν Φιλεκπαιδευτικῶν συλλόγων ὅπερ ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς *Σαββατιαίας Ἐπιθεωρήσεως*, δημοσιεύομεν σήμερον ἐπὶ τὸ συνοπτικώτερον καὶ τὸ προσάρτημα αὐτοῦ, ἤτοι τοὺς στατιστικοὺς πίνακας περὶ τῶν ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ ἑλληνικοῦ, βουλγαρικοῦ καὶ ἄλλων πληθυσμῶν. Τὸ προσάρτημα ἔχει οὕτω.

Α'. ΘΡΑΚΗ.

Α'. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ.

Ἡ ἐπαρχία τῆς Κωνσταντινούπολις περιλαμβάνει πόλεις μὲν τὰς ἑξῆς τὸ Σταυροδρόμιον, τὸν Γαλατᾶν, τὸ Φανάριον, τὰ Ταταῦλα καὶ τὰ Ψαμμαθεῖα· κωμοπόλεις δὲ τὰς Πικριδίας, τὸ Διπλοκιόνιον, τὸ Μεσάχωρον, τὸ Μέγα-Ῥεῦμα, καὶ τὸ Νεοχώριον· χωρία δὲ 20, ἅπαντα ἑλληνικά. Πληθυσμὸν περιέχει 653,000 ψυχάς, ἐξ ὧν Ἕλληνες 250,000, Βούλγαροι 3,000, Ὀθωμανοὶ 200,000, διάφοροι φυλαὶ 120,000, ξένοι ὑπήκοοι 80,000. Σχολεῖα ἑλληνικὰ 110, ἐν οἷς φοιτῶσι 15,000 παῖδες.

ΣΗΜ. Ἐν τῷ μουσουλμανικῷ πληθυσμῷ δὲν συμπεριλαμβάνεται ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμένουσα στατιωτικὴ φρουρά. Κυρίως εἰπεῖν οὐδαμῶς ὑπάρχει ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρικὸς πληθυσμός. Οἱ ἐν αὐτῇ διαμένοντες ἐλάχιστοι Βούλγαροι ἀνήκουσιν εἰς τὸν κινητὸν πληθυσμόν. Μεταξὺ τῶν ξένων ὑπηκόων ὑπάρχουσιν ὑπὲρ τοὺς 60000 Ἕλληνες, ἐγκατεστημένοι ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ διαφέροντες τῶν συμπατριωτῶν αὐτῶν μόνον καθόσον ξένης ἀπολαύουσι προστασίας ἐπὶ τῶν συμφερόντων αὐτῶν. Ἡ αὐτὴ παρατήρησις ἐφαρμόζεται εἰς πάσας τὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους. Τὸ τρίτον τῆς ἐγγείου ἐν τῇ πρωτευούσῃ ἰδιοκτησίας ἀνήκει τοῖς Ἕλλησιν. Ἡ ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν σχολείων ἐτησία δαπάνη ὑπερβαίνει τὸ ἓν ἑκατομμ. φράγγων. Ὑπάρχει εἷς Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος πρὸς παίδευσιν τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἐν Τουρκίᾳ, 5 πρὸς παίδευσιν ἐν Θράκῃ, ἐν Μακεδονίᾳ, Ἠπείρῳ, ἐν Θεσσαλίᾳ, ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, 3 διὰ τὴν ἀνωτέραν παίδευσιν καὶ περὶ τὰ 30 φιλεκπαιδευτικὰ σωματεῖα διὰ τὴν δημοτικὴν παίδευσιν ἐν τῇ πρωτευούσῃ.

Τὰ δὲ περίχωρα τῆς Κωνσταντινουπόλεως περιλαμβάνουσι κωμοπόλεις μὲν τὰς Μέτρας, τὴν Καλλικράτειαν, τὸν Μεγάλον Τσεκμετζὲ, τὰ Θεραπεῖα, τὸν Βαθυῤῥύακα καὶ τὸ Φαναράκιον· χωρία δὲ 52 ἑλληνικά. Περιέχουσι δὲ αἱ κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία ταῦτα πληθυσμὸν 42.500, ἐξ ὧν Ἕλληνες 37,500 καὶ Ὀθωμανοὶ 5,000. Σχολεῖα ἑλληνικὰ 50, μαθηταὶ 2,700. Ὥστε ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῆς ἐπαρχίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν περιχώρων αὐτῆς κατὰ ἐθνότητας ἔχει ὧδε. Ἕλληνες μὲν 287,500, Βούλγαροι 3,000, Ὀθωμανοὶ 205,000, διάφοροι φυλαὶ 120,000, ξένοι ὑπήκοοι 80,000. Ἐν ὅλῳ 695,500. Ὁ δὲ πληθυσμὸς κατὰ πόλεις τῶν μὲν Ἑλλήνων ἐστὶ 250,000, τῶν δὲ Βουλγάρων, 3,000.

ΣΗΜ. Μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ὑπάρχουσι ἐν 5 ἢ 6 χωρίοις 3000, οἵτινες ἐν ταῖς καθημεριναῖς αὐτῶν σχέσεσι ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ ελληνο-βουλγαρικοῦ ἰδιώματος. Ἡ ἔγγειος ἰδιοκτησία τῶν χωρίων ἀνήκει εἰς τοὺς κατοίκους. Ἡ ἐτησία δαπάνη πρὸς παίδευσιν ἀνέρχεται εἰς 60000 φράγκα.

Β'. ΒΙΛΑΕΤΙΟΝ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

α. Σανδζάκιον Ῥαιδεστοῦ.

Τὸ σανδζάκιον τῆς Ῥαιδεστοῦ περιλαμβάνει τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ῥαιδεστοῦ μετὰ τῆς πόλεως Ῥαιδεστοῦ, τῶν κωμοπόλεων Σχολαρίου, Πανίδου, Ναΐπκιοϊ, Κούμπαα καὶ Γενίκιοϊ, καὶ χωρίων 4

ἑλληνικῶν· πληθυσμὸν δὲ ἐν ὅλοις Ἑλλήνων μὲν 28,800, Μουσουλμάνων δὲ 8,000, διαφόρων φυλῶν 15,000, ξένων ὑπηκόων 5,000· σχολεῖα ἑλληνικὰ 25 μετὰ 1,850 μαθητῶν, καὶ πληθυσμὸν ἀστυκὸν 15,000 Ἑλλήνων. Τὴν ἐπαρχίαν τῆς Τσορλοῦ μετὰ τῆς πόλεως Τσορλοῦ καὶ 17 χωρίων, ἐν οἷς κατοικοῦσι 10,000 Ἕλληνες, 2,000 Ὀθωμανοί, 3,000 διάφοροι φυλαὶ καὶ 2,000 ξένοι ὑπήκοοι· σχολεῖα ἑλληνικὰ 14 μετὰ 500 μαθητῶν καὶ πληθυσμὸν ἀστυκὸν 7,000 Ἑλλήνων. Τὴν ἐπαρχίαν τῆς Χαριουπόλεως μετὰ τῆς κωμοπόλεως Χαριουπόλεως καὶ 19 χωρία ἑλληνικὰ, ἐν οἷς κατοικοῦσιν 6,000 Ἕλληνες, 1,000 Ὀθωμανοί· σχολεῖα ἑλλην. 10 μετὰ 300 μαθητῶν. Τὴν τῶν Μαλγάρων μετὰ τῆς κωμοπόλεως Μαλγάρων καὶ 25 ἑλ. χωρίων μετὰ πληθυσμοῦ 16,500 Ἑλλήνων, 2,000 Ὀθωμανῶν, 3,000 διαφόρων φυλῶν καὶ 13 ἑλλην. σχολείων μετὰ 350 μαθητῶν. Τὴν τῆς Βιζύης καὶ Μηδείας μετὰ τῶν κωμοπόλεων Βίζης, Μηδείας καὶ Σαμακοβίου, 25 ἑλληνικῶν χωρίων πληθυσμὸν δὲ 29,000 Ἑλλήνων, 2,500 Ὀθωμανῶν καὶ 1,000 ξένων ὑπηκόων. 18 ἑλλ. σχολεῖα μετὰ 800 μαθητῶν. Τὴν τοῦ Λουλὲ-Βουργὰζ μετὰ τῆς πόλεως Λουλὲ-Βουργὰζ καὶ 5 χωρίων ἑλλ. καὶ πληθυσμὸν 6,800 Ἑλλήνων, 1,500 Ὀθωμανῶν· 5 σχολεῖα ἑλλ. μετὰ 400 μαθητῶν καὶ πληθυσμὸν ἀστυκὸν 3,500. Τὴν τῆς Ἡρακλείας μετὰ τῆς πόλεως Σηλυβρίας, τῶν κωμοπόλεων Ἡρακλείας, Ἐπιβατῶν, Ἐξαστέρου καὶ Φαναρίου καὶ 14 χωρίων ἑλληνικῶν· πληθυσμὸν δὲ 20,500 Ἕλληνας, 2,000 Ὀθωμανοὺς, 2,000 διαφόρων φυλῶν, 1,000 ξένων ὑπηκόων σχολεῖα ἑλληνικὰ 18 μετὰ 1,500 μαθητῶν καὶ ἀστυκὸν πληθυσμὸν 4,000.

Ἐν συνόλῳ ὁ ὁλικὸς πληθυσμὸς τῶν μὲν Ἑλλήνων ἀνέρχεται εἰς 117,600, τῶν δὲ Ὀθωμανῶν εἰς 19,000, διαφόρων φυλῶν 23,000, ξένης ὑπηκοότητος 9,000· ὁ δὲ κατὰ πόλεις ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων εἰς 29,500.

ΣΗΜ. Μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ὑπάρχουσιν 9500 διεσπαρμένοι εἰς 30 χωρία, ἤτοι 3000 ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τσορλοῦ, 2,000 ἐν Μαλγάρις, 2,500 ἐν Μηδείᾳ καὶ 2000 ἐν Ἡρακλείᾳ, καὶ ὁμιλοῦντες τὸ ἑλληνοβουλγαρικὸν ἰδίωμα. Ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας τοῦ σανδζακίου τούτου ἀνήκει τῷ ἑλληνικῷ πληθυσμῷ. Ἡ πρὸς ἑλληνικὴν παίδευσιν ἐτησία δαπάνη ἀνέρχεται εἰς 150,000 φράγκ. Ὑπάρχει εἷς κεντρικὸς Σύλλογος ἐν Ῥεδαιστῷ καὶ φιλεκπαιδευτικαὶ ἀδελφότητες ἐν Τσορλοῦ, ἐν Βιζύῃ, ἐν Σηλυβρίᾳ, ἐν Πανίδῳ, ἐν Σχολαρίῳ.

β'. *Σανδζάκιον Καλλιπόλεως.*

Τὸ σανδζάκιον τῆς Καλλιπόλεως περιλαμβάνει τὰς ἐπαρχίας, τῆς Καλλιπόλεως μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῶν κωμοπόλεων Μαδύτου, Πλαγιαρίου Βεργὰς καὶ ἑτέρων 4 καὶ 3 ἑλληνικῶν χωρίων, ἐν οἷς κατοικοῦσιν 21,500 Ἕλληνες, 9,500 διάφοροι φυλαί· σχολεῖα ἑλληνικὰ 13 μετὰ 1,000 μαθητῶν, καὶ ἀστυκὸν πληθυσμὸν 20,000 Ἑλλήνων. Τὴν τῆς Περιστάσεως (Σάρκιοϊ) μετὰ τῶν κωμοπόλεων Σάρκιοϊ, Μυριοφύτου, Γάνου καὶ Χώρας, Ἀβδιμίου καὶ 15 ἑλλην. χωρίων· πληθυσμὸν 40,000 Ἑλλήνων καὶ 500 διαφόρων φυλῶν σχολεῖα 28 μετὰ 2,700 μαθητῶν· ἀστυκὸν πληθυσμὸν 25,000. Τὴν τοῦ Κεσσὰν μετὰ 8 ἑλληνικ. χωρίων καὶ πληθυσμὸν ἑλληνικὸν 3,500 καὶ 4 ἑλλην. σχολείων μετὰ 250 μαθητῶν. Τὴν τῆς Αἴνου μετὰ 15 χωρίων καὶ πληθυσμὸν ἑλληνικὸν 14,400 καὶ 8 σχολείων ἑλλ. μετὰ 300 μαθητῶν, καὶ ἀστυκὸν πληθυσμὸν 4,000 Ἑλλήνων. Τὴν τῆς Κιουμουρτζίνας μετὰ τῶν πόλεων Κιουμουρτζίνας καὶ Μαρωνείας, τῆς κωμοπόλεως Μάκρης καὶ 24 ἑλλ. χωρίων· πληθυσμὸς 19,500 Ἑλλήνων· 16 σχολεῖα ἑλλην. μετὰ 1,400 μαθητῶν καὶ πληθυσμὸς κατὰ πόλεις 8,000 Ἕλληνες. Ὥστε ὁ ὁλικὸς πληθυσμὸς τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 98,900, τῶν δὲ Ὀθωμανῶν 35,000, οἱ διαφόρων ἐθνοτήτων 10,000, ξένης ὑπηκοότητος 10,000, ὁ δὲ κατὰ πόλεις πληθυσμὸς 57,000.

ΣΗΜ. 3,900 Ἕλληνες, διεσπαρμένοι εἰς 10 χωρία τῆς ἐπαρχίας Κιουμουρδζίνας καὶ εἰς 2 χωρία τῆς ἐπαρχίας Αἴνου, ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ ἰδιώματος. Τὰ δύο τρίτα τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας ἀνήκουσιν τῷ ἑλληνικῷ πληθυσμῷ. Ἐτησία δαπάνη διὰ τὴν ἑλληνικὴν παίδευσιν 120000 φράγκα. Χωρία 12. Εἷς κεντρικὸς σύλλογος ἐν Αἴνῳ, 8 φιλεκπαιδευτικαὶ ἀδελφότητες.

γ'. *Σανδζάκιον Ἀδριανουπόλεως.*

Τὸ σανδζάκιον τῆς Ἀδριανουπόλεως περιλαμβάνει τὰς ἑξῆς ἐπαρχίας· τὴν τῆς Ἀδριανουπόλεως μετὰ τῆς ὁμωνύμου πρωτευούσης, τῶν κωμοπόλεων Καβακλὺ, Καρυῶν, Σιναπλὺ, Μοναστηρίου, Βαγιαλὶκ καὶ Βαϊσὰλ, 59 ἑλληνικ. χωρίων καὶ 25 βουλγαρικῶν, ἐν οἷς κατοικοῦσι 50,000 Ἕλληνες καὶ 10,000 Βούλγαροι· σχολεῖα ἑλληνικὰ 18 μετὰ 3,000 μαθητῶν, ὁ δὲ κατὰ πόλεις πληθυσμὸς τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 25,000, τῶν δὲ Βουλγάρων 4,000. Τὴν τῆς Χάψας μετὰ τῆς κωμοπόλεως Χάψας, 8 ἑλληνικῶν χωρίων, 4 βουλγαρικῶν καὶ 3 μικτῶν· κατοικοῦσι δ'ἐν αὐτοῖς 4,700 Ἕλληνες καὶ 2,000 Βούλγαροι· σχολεῖα ἑλλην. 4 μετὰ 220

μαθητῶν. Τὴν τοῦ Βαβᾶ ἐσκὶ μετὰ 8 ἑλλην. χωρίων καὶ 4 βουλγαρικῶν· πληθυσμὸς 4,850 Ἕλληνες καὶ 1,300 Βούλγαροι· ἑλλην. σχολεῖα 5 μετὰ 220 μαθητῶν. Τὴν τοῦ Βουνὰρ ἰσὰρ μετὰ τῶν κωμοπόλεων Βουνὰρ ἰσὰρ καὶ Σκοποῦ, 8 χωρίων ἑλλην. καὶ 4 βουλγ. πληθυσμὸς ἑλληνικὸς 11,750, βουλγαρικὸς 6,520· σχολ. ἑλλην. 6, μαθητὰς 500· ἀστυκὸς πληθυσμὸς 6,000. Τὴν τῶν Σαράντα ἐκκλησιῶν μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, 9 ἑλληνικ. χωρίων καὶ 30 βουλγαρ. πληθυσμὸν ἑλλ. 11,100, βουλγαρ. 20,000· σχολεῖα ἑλλην. 8, μαθηταὶ 650, καὶ ἀστυκὸν πληθυσμὸν 9,000. Τὴν τοῦ Τσιρμὲν μετὰ 22 ἑλλ. χωρίων, 17 βουλγαρικῶν καὶ 2 μικτῶν· πληθυσμὸς 11,000 Ἕλληνες, 4,200 Βούλγαροι· σχολεῖα ἑλλην. 15, μαθηταὶ 800. Τὴν τοῦ Κιζὶλ ἀγὰτς μετὰ 5 χωρίων ἑλλ. καὶ 22 βουλγαρικῶν· πληθ. ἑλληνικὸς 1,600, καὶ βουλγ. 7,300. Τὴν τοῦ Μουσταφᾶ πασσᾶ μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως καὶ 20 χωρίων ἑλληνικ. 12 δὲ βουλγαρικῶν· πληθ. ἑλληνικ. 12,500, βουλγαρ. 10,000· σχολ. ἑλλ. 1, μαθηταὶ 80· ἀστυκὸς πληθυσμ. Ἕλληνες 500, Βούλγαροι 4,000. Τὴν τοῦ Οὐζοὺν κιοπροῦ μετὰ τῆς κωμοπ. Οὐζοὺν κιοπροῦ καὶ 38 ἑλλην. καὶ 14 βουλγ χωρίων· πληθ ἑλλ. 20,500, βουλγ. 5,800· σχολεῖα ἑλλ. 3, μαθηταὶ 150· ἀστυκὸς πληθ. 2,000 Ἕλληνες καὶ 800 Βούλγαροι. Τὴν τοῦ Διδυμοτείχου μετὰ τῆς πόλεως Διδυμοτείχου, τῶν κωμοπ. Σουφλῆ, Μάνδρας καὶ Βουγιοὺκ δερβέντ, 35 ἑλλ. καὶ 13 βουλγαρικῶν χωρίων· πληθ. ἑλλ. 30,000. βουλγ. 7,600 σχολεῖα ἑλλ. 25, μαθηταὶ 1,500· ἀστυκὸς πληθυσμὸς 18,000 Ἕλληνες καὶ 2,300 Βούλγαροι. Τὴν τῶν Φερῥῶν μετὰ τῆς κωμοπόλεως Φερῥῶν, 36 ἑλλ. καὶ 13 βουλγ. χωρίων πληθυσμ. ἑλλην. 13,000, βουλγ. 3,600· σχολεῖα ἑλλην. 12, μαθηταὶ 950· ἀστυκὸς πληθ. 3,000 Ἕλληνες καὶ 3,000 Βούλγαροι.

Ἐν συνόλῳ ὁ γενικὸς πληθυσμὸς τοῦ σανδζακίου τῆς Ἀδριανουπόλεως τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 171 χιλ., τῶν δὲ Βουλγάρων 78,320, τῶν Ὀθωμανῶν 125,000, διαφόρων φυλῶν 15,000, ξένων ἐθνοτήτων 20,000· τὸ δὲ ἄθροισμα τοῦ κατὰ πόλεις πληθυσμοῦ τῶν μὲν Ἑλλήνων 73,500, τῶν δὲ Βουλγάρων 13,100.

ΣΗΜ. Μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ σανδζακίου τούτου μόνον 21,000 βουλγαρόφωνοι ὑπάρχουσιν, ὧν 10,000 ἐν τῷ διαμερίσματι Ἀδριανουπόλεως, 600 ἐν Βαβὰ ἐσκὶ, 1,600 ἐν Βουνὰρ ἰσσὰρ, 1,600 ἐν Κιζὶλ ἀγὰτς καὶ 7,200 ἐν Μουσταφᾶ πασσᾷ. Τὸ τρίτον τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας ἀνήκει εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἐτησία δαπάνη διὰ τὴν ἑλληνικὴν παίδευσιν 120,000 φράγκα. Κεντρικὸς σύλλογος ἐν Ἀδριανουπόλει. Φιλεκπαιδευτικαὶ ἀδελφότητες ἐν Σαράντα Ἐκκλησίαις, ἐν Σκοπῷ, ἐν Διδυμοτείχῳ.

δ'. *Σανδζάκιον Σηλύμνου.*

Τὸ σανδζάκιον τοῦτο περιλαμβάνει τὰς ἑξῆς ἐπαρχίας, τὴν τῆς Σηλύμνου μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως καὶ πληθυσμὸν ἑλληνικὸν 500, βουλγαρικὸν δὲ 12,000, πληθυσμὸν δὲ κατὰ πόλεις ἑλληνικ. 500 καὶ βουλγαρικὸν 7,000. Τὴν τῆς Ἱαμπόλεως μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς εἶναι 300 Ἕλληνες καὶ 6,500 Βούλγαροι· ἀστυκὸς ἑλλ. πληθυσμὸς 300, βουλγαρ. 3,000. Τὴν τοῦ Γενῆ Ζαραᾶ μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως· πληθυσμ. ἑλλ. 1,000, βουλγ. 6,500· ἀστυκὸς ἑλλ. 1,000, βουλγ. 5,000. Τὴν τῆς Ἀγχιάλου καὶ τὴν τοῦ Καρναβὰτ μετὰ τῶν ὁμωνύμων πόλεων, περιεχουσῶν πληθυσμὸν ἑλληνικὸν 8,800, βουλγαρ. δὲ 17,500· σχολεῖα ἑλλ. 4, μαθηταὶ 350· ἀστυκὸς ἑλλ. πληθ. 3,000, βουλγ. 3,500. Τὴν τοῦ Βουργὰζ μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως καὶ τῶν κωμοπόλεων Σωζουπόλεως καὶ Βασιλικοῦ· πληθυσμ. ἑλλην. 17,000 καὶ βουλγαρ. 5,000· ἑλλ. σχολ. 11 μετὰ 620 μαθητ. ἀστυκὸς πληθυσμὸς 1,000 Ἕλληνες καὶ 200 Βούλγαροι. Τὴν τῆς Μεσημβρίας καὶ Ἀετοῦ μετὰ 2 κωμοπόλεων τῆς Μεσημβρίας καὶ τοῦ Ἀετοῦ πληθ. ἑλλ. 9,300 καὶ βουλγ. 8,700· σχολ. ἑλλ. 6, μαθητ 180· ἀστυκὸς πληθ. 2,000 Ἕλληνες καὶ 1,200 Βούλγαροι.

Τὸ δὲ γενικὸν ἄθροισμα τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ σανδζακίου τούτου ἀνέρχεται τῶν μὲν Ἑλλήνων εἰς 36,900, τῶν Βουλγάρων εἰς 54,200, τῶν Ὀθωμανῶν εἰς 54,300, διαφόρων φυλῶν 25,000, ξένων ὑπηκόων 5,000· ὁ δὲ κατὰ πόλεις, τῶν μὲν Ἑλλήνων 7,800, τῶν δὲ Βουλγάρων 19,900.

ΣΗΜ. Τὸ πλεῖστον τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας ἀνήκει τοῖς Τούρκοις· Ἑλληνικαὶ φιλεκπαιδευτικαὶ ἀδελφότητες ἐν Ἀγχιάλῳ, Σωζουπόλει, Πύργῳ, Βασιλικῷ. Ἐτησία δαπάνη διὰ τὴν ἑλληνικὴν παίδευσιν 40,000 φράγκα. Ἕλληνες λαλοῦντες τὸ ἑλληνοβουλγαρικὸν ἰδίωμα 7,000· χωρία 30.

ε'. *Σανδζάκιον Φιλιππουπόλεως.*

Τὸ σανδζάκιον τοῦτο περιλαμβάνει τὰς ἐπαρχίας τῆς Φιλιππουπόλεως, τοῦ Ταταρπαζαρτζικίου, τοῦ Χάσκιοϊ, τοῦ Ἐσκῆ Ζαραᾶ, τοῦ Καζανλὶκ, τοῦ Τσιρπὰν, τοῦ Σουλτὰν γερὶ καὶ τοῦ Ἀχῆ Τσελεπῆ, αἵτινες περιέχουσιν ὁλικὸν πληθυσμὸν ἑλληνικὸν μὲν 32,000, βουλγαρικὸν 180,000, ὀθωμανικὸν 120,000, διαφόρων φυλῶν 30,000, ξένης ὑπηκοότητος 8,000· σχολεῖα δὲ ἑλληνικὰ 25, ἐν οἷς φοιτῶσι 2,400 μαθηταί· ὁ δὲ κατὰ πόλεις πληθυσμὸς τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 20,000, τῶν δὲ Βουλγάρων 50,000.

ΣΗΜ. Στερούμενοι θετικῶν πληροφοριῶν περὶ τοῦ ἀκριβοῦς ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ σανδζακίῳ περιλαμβανομένων χριστιανικῶν χωρίων, παρατηροῦμεν ὅτι κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικὴν, ὁ ὁλικὸς αὐτῆς πληθυσμὸς συμποσοῦται εἰς 332,176 ψυχάς. Ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 32,000 ὧν 8000 ἐν Φιλιππουπόλει, 10500 ἐν Στενημάχῳ, 1500 ἐν Βοδενοῖς, 900 ἐν Κουκλαίνῃ, 500 ἐν Παζαρτζὶκ, 800 ἐν Περιστερᾷ, 1500 ἐν Χάσκιοῖ, οἱ δὲ λοιποὶ εἴς τινα χωρία περὶ τὴν Φιλιππούπολιν καὶ ἐν Ἀχῆ Τσελεπῆ. Ὁ μουσουλμανικὸς πληθυσμὸς πρὸ τῶν τελευταίων καταστροφῶν ἦν λίαν συμπαγὴς καὶ μάλιστα ἐν τοῖς διαμερίσμασι Παζαρδζὶκ, Χάσκιοῖ, Τσιρπὰν, Ἀχῆ Τσελεπῆ, Σουλτὰν γερὶ, κατοικουμένου ἀποκλειστικῶς, ἐκτὸς ἑνὸς μόνον χωρίου ὑπὸ Τούρκων. Καὶ ὁ ἰουδαϊκὸς πληθυσμὸς ἦν ἐπίσης σημαντικὸς ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Τούνδζα ἢ τῶν ῥόδων, ἐν Ἐσκῇ Ζαρᾷ καὶ ἐν Καζανλίκ. Πλεῖστοι Πομάκοι ἰθαγενεῖς ἐξισλαμισθέντες κατοικοῦσι τὰς κλιτύας τῆς Ῥοδόπης. Οἱ Πομάκοι οὗτοί εἰσιν οἱ κύριοι πρωτουργοὶ τῶν ἐν Βατὰκ σφαγῶν. Ὁ μουσουλμανικὸς πληθυσμὸς ἐκτὸς τῶν Ἀθιγγάνων, συμποσουμένων εἰς 10000 ψυχὰς, ἀνέρχεται κατὰ τὰς ἐπισήμους στατιστικὰς εἰς 150000, ἀλλὰ παραλειπομένων τῶν ὑπερβολῶν δυνατὸν νὰ συμποσωθῇ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἰς 120000. Ὑπολείπονται ἄρα εἰς τὸν βουλγαρικὸν πληθυσμὸν, καὶ τοῦτο πρὸ τῶν τελευταίων καταστροφῶν, ἐν συνόλῳ 142000 ψυχ. Τοσοῦτον δὲ καὶ οἱ ἀμεροληπτότεροι τῶν περιγηγῶν ὑπολογίζουσι τὸν βουλγαρικὸν πληθυσμὸν τοῦ σανδζακίου· ἑπομένως ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οἱ ἡμέτεροι ὑπολογισμοὶ κατ' οὐδὲν ὑπολείπονται τῆς ἀληθείας καταδεικνύοντες οὕτω, ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἐπισήμους πίνακας, πλεόνασμα 40000 κατοίκων. Ἐννέα καὶ ἑκατὸν ἀγροκήπια κατέχουσιν ἐν τῷ σανδζακίῳ τούτῳ ἔκτασιν ἀνωτέραν τῆς τοῦ ἡμίσεος τῆς χώρας, τὰ δὲ δύο τρίτα τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας ἐν τοῖς ἀγροκηπίοις ἀνήκουσιν τοῖς Τούρκοις καὶ Ἕλλησιν. Χωρικοὶ Βούλγαροι, τὸ πλεῖστον ἐργάται, εἰσὶ διεσπαρμένοι εἰς τὰ μεγάλα ταῦτα ἀγροκήπια. Ἡ ἑλληνικὴ παίδευσις ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ προήχθη εἰς μέγαν βαθμόν. Ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ 25 σχολεῖα καὶ 2500 μαθηταί. Ἡ ἐτησία δαπάνη διὰ τὴν δημοτικὴν παίδευσιν μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων τῆς ἐπαρχίας ταύτης συμποσοῦται εἰς 100,000 φράγκα. Ἐν Φιλιππουπόλει ἀριθμοῦνται δύο διδασκαλεῖα, ἓν γυμνάσιον, πλεῖσται προκαταρκτικαὶ σχολαὶ καὶ δύο κεντρικοὶ σύλλογοι.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ.

Πληθυσμὸς κατὰ διοικητικὰ τμήματα.

Κωνσταντινούπολις	653,000
Περίχωρα Κωνσταντινουπόλεως	42,500
Σανδζάκιον τῆς Ῥαιδεστοῦ	168,600
» » Καλλιπόλεως	153,900
» » Ἀδριανουπόλεως	409,320
» » Σηλύμνου	175,400
» » Φιλιππουπόλεως	370,000
Ἄθροισμα	1,972,720

Πληθυσμὸς κατὰ φυλάς.

Ὀθωμανοὶ		558,300
Ἕλληνες	699,500	743,900
» βουλγαρόφωνοι	44,400	
Βούλγαροι		315,520
Διάφοροι φυλαὶ		223,000
Ξένοι ὑπήκοοι		132,000
Ἄθροισμα		1,972,720

Πληθυσμὸς κατὰ πόλεις.

Ἕλληνες	437,800
Βούλγαροι	86,000

Ἀγροτικὸς πληθυσμός.

Ἕλληνες	306,100
Βούλγαροι	229,520

Δημοσία ἑλληνικὴ ἐκπαίδευσις.

Σχολεῖα	475
Μαθηταὶ	40,750
Σύλλογοι γενικοὶ	6
» ἐπαρχιακοὶ	5
» διὰ τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν	3
Ἀδελφότητες διὰ τὴν προκαταρκτικὴν	53

Ἐτησία δαπάνη φράγκα 1,590,000.

Β'. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.

α. Σανδζάκιον Δράμας.

Τὸ σανδζάκιον τοῦτο περιλαμβάνει τὴν ἐπαρχίαν τῆς Δράμας μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῆς κωμοπόλεως Πραβίστας, 22 ἑλλ. χωρίων, 1 μικτοῦ πληθυσμὸς ἑλληνικὸς 19,000· σχολεῖα ἑλλ. 25, μαθητὰς 865· πληθυσμὸς ἑλληνικὸς κατὰ πόλεις 4,500· καὶ τὴν τῆς Καβάλλας μετὰ τῶν πόλεων Καβάλλας ἢ Ξάνθης, 31 ἑλλ. χωρίων καὶ 3 βουλγ. πληθ. ἑλλ. 23,000, βουλγ. 1,000· ἑλλην. σχολεῖα 5, μαθ. 300· πληθ. κατὰ πόλεις ἑλλην. 5,800. Τὸ δὲ ὅλον τῶν ἐν τῷ σανδζακίῳ τούτῳ ψυχῶν εἶναι Ἕλληνες μὲν 42,000, Βούλγ. δὲ 1,000, Ὀθωμανοὶ 35,000, διάφοροι φυλαὶ 25,000, ξένοι ὑπήκοοι 5,000· ὁ δὲ κατὰ πόλεις ὁλικὸς πληθυσμὸς εἶναι 10,300 Ἕλληνες.

ΣΗΜ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ χρῆσιν ποιουμένων τοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ ἰδιώματος ἀνέρχεται εἰς 13,400 διεσπαρμένους εἰς 24 χωρία, ὧν 18 ἐν τῷ διαμερίσματι Καβάλας καὶ 6 ἐν τῷ τῆς Δράμας. Φιλεκπαιδευτικοὶ σύλλογοι 6. Ἐτησία δαπάνη διὰ τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα 20,000 φράγκα. Ἡ ἔγγειος ἰδιοκτησία ἀνήκει ἀποκλειστικῶς σχεδὸν τοῖς Τούρκοις καὶ τοῖς Ἕλλησι.

β'. Σανδζάκιον Θεσσαλονίκης.

Τὸ σανδζάκιον τοῦτο περιλαμβάνει τὰς ἑξῆς ἐπαρχίας· τὴν τῆς Θεσσαλονίκης μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῶν κωμοπόλεων Νεοχωρίου, Βάλτζης καὶ Ἐπινομῆς, 111 ἑλληνικῶν χωρίων καὶ 8 βουλγαρικῶν· πληθυσμὸς ἑλληνικὸς 57,000, βουλγαρικὸς 4,200· σχολεῖα ἑλληνικὰ 30, μαθηταὶ 2,500· πληθυσμὸς κατὰ πόλεις ἑλληνικὸς 20,000. Τὴν τῆς Βερροίας μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῆς κωμοπόλ. Ναούσσης καὶ 38 ἑλληνικῶν χωρίων· πληθυσμ. ἑλλ. 29,000· σχολεῖα ἑλλ. 25, μαθ. 2,000, πληθ. κατὰ πόλεις ἑλλ. 10,000. Τὴν τῶν Βοδενῶν μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, 50 ἑλλ. χωρίων καὶ 15 βουλγαρ. πληθ. ἑλλ. 28,300, βουλγαρ. 18,000· σχολ. ἑλλ, 20, μαθ. 1,100· πληθ. κατὰ πόλεις ἑλλ. 2,500, βουλγαρ. 1,500. Τὴν τῆς Γένιτζε μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῆς κωμοπόλεως Γουμέντζας, 60 ἑλλ. χωρίων, 15 βουλγαρ. καὶ 21 μικτῶν· πληθ. ἑλλ. 20,600, βουλγ. 3,400· σχολεῖα ἑλλ. 20, μαθ. 1,000· πληθ. κατὰ πόλεις ἑλλ. 4,000, βουλγ. 2,000. Τὴν τοῦ Ἀβρὲτ ἰσσὰρ μετὰ τῆς κωμοπόλεως Ἀβρὲτ ἰσσὰρ, 8 χωρίων ἑλλ. 50 βουλγ. καὶ 7 μικτῶν· πληθυσμὸς ἑλλ. 4,300, βουλγαρ. 16,000· σχολεῖα ἑλλ. 4 μαθ. 400· πληθ. κατὰ πόλεις βουλγαρ. 5,000. Τὴν τῆς Δοϊρὰν μετὰ τῆς κωμοπόλεως Δοϊρὰν, 8, χωρίων ἑλλ. 17 βουλγ. καὶ 5 μικτῶν· πληθ. ἑλλ. 2,000, βουλγ. 4,600· σχολ. ἑλλ. 3, μαθ. 150. Τὴν τῆς Στρωμνίτζης μετὰ τῆς κωμοπόλεως Στρωμνίτσης καὶ 38 ἑλλ. χωρίων· πληθ. ἑλλ. 21,600· σχολεῖα ἑλλ. 18, μαθ. 750. Τὴν τῆς Τίκβες μετὰ τῆς ὁμωνύμου κωμοπόλεως, 3 ἑλλ. χωρίων καὶ 6 βουλγαρ. πληθ. ἑλλ. 6,200, βουλγ. 4,500. Τὴν τῶν Βελισσῶν μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, 5 ἑλλ. χωρίων καὶ 85 βουλγαρικῶν· πληθ. ἑλλ. 1,500, βουλγ. 25,000· σχολ. ἑλλ. 2, μαθ. 200· πληθ. βουλγ. κατὰ πόλεις 5,000 Τὴν τῆς Κασσανδρείας μετὰ τῆς ὁμωνύμου κωμοπόλεως καὶ 36 ἑλλ. χωρίων· πληθ. ἑλλ. 22,000· σχολ. ἑλλ. 14, μαθ. 900. Τὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους μετὰ τῆς κωμοπόλεως Λιαρίγκοβι καὶ 26 ἑλλ. χωρίων· πληθ. ἑλλ. 18,000· σχολ. ἑλλ. 11, μαθ. 600.

Τὸ δὲ γενικὸν ἄθροισμα τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ σανδζακίου τούτου τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 210,500, τῶν Βουλγάρων 59,500, τῶν Ὀθωμανῶν 140,000, διαφόρων φυλῶν 60,000 ξένης ὑπηκοότητος, 10,000. Τὸ δὲ τῶν κατὰ πόλεις πληθυσμῶν τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 36,500, τῶν δὲ Βουλγάρων 13,500.

ΣΗΜ. Τοῦ βουλγαρικοῦ ἢ ἑλληνοβλαχικοῦ ἰδιώματος ποιοῦνται χρῆσιν 74,000, ὧν 10,000 ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Θεσσαλονίκης, 23,000 ἐν Βοδενοῖς, 1,800 ἐν Ἀβρὲτ ἰσσὰρ, 13,000 ἐν Γένιδζε, 20,000 ἐν Στρωμνίτσῃ καὶ 6,200 ἐν Τίκβες. Ἡ ἔγγειος ἰδιοκτησία ἐν τοῖς διαμερίσμασι Θεσσαλονίκης, Βερροίας, Βοδενῶν, Γένιδζε, Κασσανδρείας καὶ τοῦ Ἄθω ἀνήκει ἀποκλειστικῶς σχεδὸν εἰς τοὺς Τούρκους καὶ τοὺς Ἕλληνας. Ἐν τοῖς διαμερίσμασιν Ἀβρὲτ ἰσσὰρ, Δοϊρὰν, Βελισσοῦ ἢ Κιοπρουλοῦ, οἱ Τοῦρκοι κατέχουσι τὰ $^3/_4$ τῆς ἐγγείου ἰδιοκτησίας τὸ δὲ λοιπὸν διανενέμηται μεταξὺ τῶν ἑλλήνων καὶ τῶν βουλγάρων. Ἐν τῷ διαμερίσματι Στρωμνίτσας ἡ ἔγγειος ἰδιοκτησία εἶναι διανεμημένη μεταξὺ βουλγαροφώνων Ἑλλήνων καὶ τῶν Τούρκων. Ἡ διὰ τὴν δημοτικὴν τῶν Ἑλλήνων ἐκπαίδευσιν ἐτησία δαπάνη ἀνέρχεται εἰς 150,000 φράγκα. Ὑπάρχει ἐν γυμνάσιον, ἀνώτερον παρθεναγωγεῖον ἐν Θεσσαλονίκῃ, προκαταρκτικὰ σχολεῖα ἐν Βερροίᾳ Ναούσῃ, Βοδενοῖς, Γένιτζε, Στρωμνίτσᾳ, Λιαρίγγοβι. Κεντρικὸς σύλλογος ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ φιλεκπαιδευτικαὶ ἀδελφότητες ἢ σύλλογοι ἐν Βοδενοῖς, Γένιτζε, Βερροίᾳ ἐν Ναούσῃ, ἐν Λιαρίγγοβι.

γ'. Σανδζάκιον Σερρῶν.

Τὸ σανδζάκιον τοῦτο περιλαμβάνει τὰς ἑξῆς ἐπαρχίας, τὴν τῶν Σερρῶν μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῶν κωμοπόλεων Νιγρίτης, Σίρπας καὶ Ἀηδονοχωρίου καὶ 84 χωρίων ἑλληνικῶν καὶ πληθ. ἑλλ. 68,000. Τὴν τῆς Νευροκόπης μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, 11 ἑλλ. χωρίων, 40 βουλγαρ. καὶ 5 μικτῶν· πληθ. ἑλλ. 8,500, βουλγ. 20,000· σχολ. ἑλλ. 12, μαθ. 520· πληθ. κατὰ πόλεις ἑλλ. 1,500, βουλγ. 5,000. Τὴν τοῦ Μελενίκου μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως καὶ 62 χωρίων ἑλληνικῶν· πληθ. ἑλλ. 26,500 σχολεῖα ἑλλ. 7, μαθ. 400· πληθ. κατὰ πόλεις ἑλλ. 6,000. Τὴν τοῦ Δεμὶρ ἰσσὰρ μετὰ τῶν κωμοπόλεων Δεμὶρ ἰσσὰρ, Πετρίτσης καὶ 95 ἑλλ. χωρίων· πληθ. ἑλλ. 50,000· σχολεῖα ἑλλ. 17, μαθ. 650· τὴν τῆς Ζίχνης μετὰ τῶν κωμοπόλεων Ἀλιστράτη, Ῥοδολίβου καὶ Ζελιαχόβας καὶ 32 ἑλλ. χωρίων· πληθυσμὸν ἑλληνικὸν 22,000· σχολεῖα ἑλλ. 18, μαθητ. 1,100, καὶ πληθ. κατὰ πόλεις ἑλλ. 9,000.

Τὸ δὲ ὁλικὸν ἄθροισμα τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ σανδζακίου τούτων τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 175,000, τῶν δὲ Βουλγάρων 20,000, τῶν Ὀθωμανῶν 84,000, διαφόρων φυλῶν 5,000, ξένης ὑπηκοότητος 10,000.

Τὸ δὲ τοῦ κατὰ πόλεις, τῶν μὲν Ἑλλήνων εἶναι 36,500, τῶν δὲ Βουλγάρων 5,000.

ΣΗΜ. Μεταξὺ τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τοῦ σανδζακίου τούτου ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ ἑλληνοβουλγαρικοῦ ἰδιώματος 80,000 κάτοικοι 180 χωρίων, ὧν 40 μὲν ἐν τῷ διαμερίσματι Σερρῶν, 7 δὲ ἐν Νευροκόπῃ, 49 ἐν Μελενίκῳ, 75 ἐν Δεμὶρ ἰσσὰρ, καὶ Πετρίτσῃ καὶ 9 ἐν Ζίχνῃ. Εἷς κεντρικὸς Σύλλογος ἐν Σέρραις, 6 ἑλληνικαὶ φιλεκπαιδευτικαὶ ἀδελφότητες, γυμνάσιον, διδασκαλεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον. Ἐτησία δαπάνη 100,000 φράγκα. Ἡ ἐγγειος ἰδιοκτησία εἶναι διανεμημένη μεταξὺ Τούρκων καὶ Ἑλλήνων πρὸς νότον, καὶ μεταξὺ Τούρκων, Ἑλλήνων καὶ Βουλγάρων πρὸς βορρᾶν.

δ'. *Σανδζάκιον Βιτωλίων.*

Ἐν τῷ σανδζακίῳ τούτῳ ὑπάρχουσι δύο ἐπαρχίαι, ἡ τῶν Βιτωλίων μετὰ τῶν πόλεων Βιτωλίων, Καστορίας, Κλεισούρας, Σιατίστης, Κοζάνης, Γιόρδζας καὶ Βελβενδοῦ, τῶν κωμοπόλεων Μοσχοπόλεως, Σελίτσας, Βογαζικοῦ, Βλάτσης, Φλωρίνης, Μεγαρόβου, Τορνόβου, Ρέσνας καὶ Πρέσπας, 510 ἑλλ. χωρίων καὶ 115 βουλγαρικῶν· πληθυσμ. ἑλλ. 238,000 καὶ 25,000 βουλγαρικόν· σχολεῖα ἑλλην. 350, μαθηταὶ 16,250· πληθ. κατὰ πόλεις 60,000 ἑλληνικὸς καὶ 8,000 βουλγαρικός· καὶ ἡ ἐπαρχία τοῦ Περλεπὲ μετὰ τῆς ὁμωνύμου πόλεως, τῆς κωμοπόλεως Κρουσέβου, 90 ἑλλ. χωρίων, 90 βουλγ. καὶ 47 μικτῶν· πληθυσμὸς ἑλλην. 40,000, βουλγ. 35,000· σχολεῖα ἑλλ. 10, μαθ. 700· κατὰ πόλεις πληθ. ἑλλην. 1,500, βουλγαρ. 4,000. Τὸ ὁλικὸν ἄθροισμα τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ σανδζακίου τούτου εἶναι Ἕλληνες 278,000, Βούλγαροι 60,000, Ὀθωμανοὶ 90,000, διάφοροι φυλαὶ 10,000, ξένης ὑπηκοότητος 10,000· τοῦ δὲ κατὰ πόλεις, Ἕλληνες μὲν 61,500, Βούλγαροι δὲ 12,000.

ΣΗΜ. Ὁ τῷ βουλγαρικῷ ἢ ἑλληνοβλαχικῷ ἰδιώματι χρώμενος ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τοῦ μεγάλου τούτου σανδζακίου συμποσοῦται εἰς 100,000 ψυχάς. Οἱ βουλγαρόφωνοι οὗτοι εὑρίσκονται πολυπληθεῖς εἰς τοὺς ναχιέδες Βιτωλίων, Ρέσνης, Φλωρίνης, Μογλενῶν, Καστορίας καὶ Περλεπέ. Γεγονὸς πράγματι χαρακτηριστικὸν καὶ ἀποδεικνύον ἀρκούντως τὸ βαθὺ συναίσθημα ὅπερ οἱ βουλγαρόφωνοι οὗτοι ἔχουσι περὶ τῆς ἑλληνικῆς αὐτῶν καταγωγῆς εἶναι ὅτι οὐδαμοῦ ἡ ἑλληνικὴ παίδευσις εἶναι τοσοῦτον προκεχωρηκυῖα ὅσον ἐν τῷ σανδζακίῳ τούτῳ. Καὶ ἀληθῶς ἐν αὐτῇ τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ 250,000 ψυχῶν μόνον 15,000 μαθητ. ἀριθμοῦνται. ἐνῷ ἐν τῷ σανδζακίῳ τούτῳ ἐπὶ πληθυσμοῦ 280,000 Ἑλλήνων καὶ βουλγαροφώνων περὶ τοὺς 17,000 μαθηταὶ φοιτῶσιν εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα. Σχετικῶς ἄρα πρὸς τὴν δημοτικὴν παίδευσιν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐπαρχία εἶναι δικαίῳ τῷ λόγῳ ἡ κατ' ἐξοχὴν ἑλληνικὴ ἐπαρχία. Ἀριθμεῖ, ἓν γυμνάσιον καὶ ἀνώτερον παρθεναγωγεῖον ἐν Βιτωλίοις, ἑλληνικὰ σχολεῖα ἐν Καστορίᾳ, Κλεισούρᾳ, Σιατίστῃ, Κοζάνῃ, Γκιόρδζᾳ, Μεγαρόβῳ, Τορνόβῳ, Φλωρίνῃ, ὡς καὶ διαφόρους φιλεκπαιδευτικοὺς καὶ φιλολογικοὺς συλλόγους, πρὸς διάδοσιν τῆς παιδείας καθ' ἅπαντα ταῦτα τὰ μέρη. Ἡ ἐτησία δαπάνη πρὸς διατήρησιν τῶν φιλεκπαιδευτικῶν τούτων καθιδρυμάτων ἀνέρχεται εἰς 250,000 φράγκων.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ.

Πληθυσμὸς κατὰ διοικητικὰ τμήματα.

Σανδζάκιον Δράμας		108,000
» Σερρῶν		294,000
» Θεσσαλονίκης		480,000
» Βιτωλίων		448,000
Ἄθροισμα		1,330,000

Πληθυσμὸς κατὰ φυλάς.

Ὀθωμανοὶ		349,000
Ἕλληνες	438,100	705,500
» Ἑλληνόβλαχοι	70,000	
» Βουλγαρόφωνοι	197,400	
Βούλγαροι		140,500
Διάφοροι φυλαὶ		100,000
Ξένης ὑπηκοότητος		35,000
Ἄθροισμα		1,330,000

Πληθυσμὸς κατὰ πόλεις.

Ἕλληνες	144,800
Βούλγαροι	30,500

Ἀγροτικὸς πληθυσμός.

Ἕλληνες	560,700
Βούλγαροι	110,000

Δημοσία ἑλληνικὴ παίδευσις.

Σχολεῖα	638
Μαθηταὶ	32,885
Σύλλογοι ἐπαρχιακοὶ	3
Ἀδελφότητες προκαταρκτικῆς παιδεύσεως	25

Ἐτησία δαπάνη φράγκα 520,000.

Μέγιστον διατρέχει τις κίνδυνον νὰ καταληφθῇ ὑπὸ ἀηδίας ἂν ἐπιχειρήσῃ νὰ ἐξετάσῃ τίνι τρόπῳ παρασκευάζεται ἡ διοίκησις, αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων καὶ τὸ γεῦμά του.

Ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἕκαστος κέκτηται τριῶν εἰδῶν φίλους· τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν, τοὺς μισοῦντας καὶ τοὺς ἀδιαφοροῦντας ἂν ζῇ ἢ ἂν ἀπέθανεν.

(Ἑστία.)

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΘΑΝΑΤΙΚΗΣ ΠΟΙΝΗΣ.

(Συνέχεια· ἴδε ἀριθμ. 26).

Περὶ τῆς ἰδέας ὅτι αἱ ἤπιαι τιμωρίαι ἐλαττοῦσι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐγκλημάτων ἀρκοῦμαι ἀπευθυνόμενος εἰς τὴν ὀρθοφροσύνην τῶν ἀναγνωστῶν μου. Νομίζει τις ὅτι σήμερον διαπράσσονται ἐγκλήματα πλείω τῶν ἐν τοῖς προγενεστέροις αἰῶσι καθ' οὓς διαρκῶς ἐλειτούργουν αἱ μάλιστα ἐκλελεπτυμέναι βάσανοι; Οὐχί· ἀναμφιβόλως οὐχί. Ἡ ἱστορία δὲν διαψεύδεται. Ἀλλὰ δὲν ἀρκοῦσι μόνον οἱ λόγοι, ἰδοὺ καί τινα παραδείγματα.

Ἡ θανατικὴ ποινὴ κατηργήθη ἐν Τοσκάνῃ ἐπὶ 25 ἔτη ἐπὶ τοῦ μεγάλου δουκὸς Λεοπόλδου· ἡ ἠπιότης τῆς νομοθεσίας ἐπὶ τοσοῦτον ἐβελτίωσε τὰ ἤθη, ὥστε ὑπῆρξεν ἡμέρα καθ' ἣν αἱ εἱρκταὶ εὑρέθησαν ἐντελῶς κεναί.

Ἐν Βεϊμάρῃ, καθ' ὃν χρόνον ἡ θανατικὴ ποινὴ ἦν κατηργημένη, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ 1850 μέχρι τοῦ 1857, δύο μόνον δολοφονίαι διεπράχθησαν· ἀφ' ἧς δὲ ἡμέρας ἡ θανατικὴ ποινὴ παλινωρθώθη αἱ δολοφονίαι ἐδεκαπλασιάσθησαν· κατηργήθη δὲ τέλος αὖθις διὰ ψήφων 19 κατὰ 10.

Ἐν Γαλλίᾳ πρὸ τοῦ νόμου τοῦ 1832, δι' οὗ ἐμειώθη ἡ αὐστηρότης τοῦ ποινικοῦ κώδηκος, τῷ 1835 κατεδικάσθησαν 134 εἰς θάνατον. Μετὰ τὸν νόμον ἐκεῖνον τῷ 1864 αἱ καταδίκαι ἦσαν μόνον 5, καὶ 8 τῷ 1869.

Ἡ Ἀγγλία μετὰ τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ 1789 ἠρίθμει, τῷ 1831 φέρ' εἰπεῖν, 1801 καταδίκας εἰς θάνατον, καὶ τῷ 1861 μόνον 48.

Ἡ Βελγικὴ τῷ 1801 ἠρίθμει 90 καταδίκας, καὶ τῷ 1823, μόνον 6.

Ἰδοὺ ἑτέρα ἀπόδειξις τοῦ μὴ ἀποτελεσματικοῦ τῆς θανατικῆς ποινῆς. Ἡ ἀπόδειξις αὕτη εὕρηται ἐν τῇ αἰτιολογικῇ ἐκθέσει τοῦ ὁλλανδικοῦ νομοσχεδίου. Ἐν Ὁλλανδίᾳ οἱ ἐμπρησταὶ ἐτιμωροῦντο θανάτῳ. Ἰδοὺ ποῖα τὰ ἀποτελέσματα τῆς θανατικῆς ποινῆς. Ἀπὸ τοῦ 1811 μέχρι τοῦ 1820 κατεδικάσθησαν 5 ἐπὶ ἐμπρησμῷ· ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1830 κατεδικάσθησαν 11· ἀπὸ τοῦ 1835 μέχρι τοῦ 1840, 14· ἀπὸ τοῦ 1845 μέχρι τοῦ 1850, 28· ἀπὸ τοῦ 1851—1860, 52· ἀπὸ τοῦ 1861—1868 κατεδικάσθησαν ἐπὶ ἐμπρησμῷ 54.

Ἰδοὺ ἄλλο παράδειγμα ἀνάλογον. Ἐν Βοστόνῃ ἐτιμωρήθη διὰ θανατικῆς ποινῆς εἷς ἐμπρηστής. Ἡ ἐκτέλεσις αὕτη ἦν ἡ πρώτη ἀπὸ ἐποχῆς λίαν μεμακρυσμένης· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐκτελέσεως οἱ ἐμπρησμοὶ ἐπολλαπλασιάσθησαν, ἀνάκρισις δὲ διαταχθεῖσα ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἀπέδειξεν ὅτι ἅπαντες οἱ νέοι ἐμπρησταὶ παρεστάθησαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐκείνην.

Τί νὰ εἴπω εἰσέτι μετὰ τοσαῦτα παραδείγματα; Πρέπει τις ἀληθῶς νὰ ἦναι πολὺ δειλὸς καὶ λίαν ἀφωσιωμένος εἰς τὰ τετριμμένα, ὅπως ἐξακολουθῇ ἔτι συνηγορῶν ὑπὲρ τῆς θανατικῆς ποινῆς. Ἀλλὰ καὶ μὴ λησμονῶμεν ὅτι αἱ μὲν ποιναὶ χρονολογοῦνται ἀπὸ αἰώνων πολλῶν, τὰ δὲ ἐγκλήματα οὐδόλως ἐκλείπουσιν. Ἡ θανατικὴ ποινὴ θέλει ἐξαφανίσει τὰ διὰ ταύτης τιμωρούμενα κακουργήματα; Ματαία ἐλπίς! Τὰ ἐγκλήματα θέλουσι παύσει διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν ἐλευθέρων ἰδεῶν. Ναί· τὰ σχολεῖα θέλουσιν ἀντικαταστήσει τὰς εἱρκτάς. Ἐὰν δὲ δὲν εὐτυχήσῃ τις νὰ ἴδῃ πλήρη τὴν ποθητὴν ταύτην ἀντικατάστασιν, ἂς προσπαθήσῃ τοὐλάχιστον, ὅσον τὸ ἐφ' ἑαυτῷ νὰ ἐπιταχύνῃ τὸν χρόνον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ θέλει δοξασθῇ παρὰ τῶν ἐπερχομένων γενεῶν.

Καταργηθήτω ἐν πρώτοις ἡ θανατικὴ ποινὴ διὰ τὸ καλὸν παράδειγμα. Διδαχθήτωσαν κατόπιν τὰ πλήθη ταῦτα νοσοῦντα πρὶν ἢ καταστῶσιν ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ ἐφαρμοσθήτωσαν αἱ ἀρχαὶ τῆς πολιτικῆς οἰκονομίας, ὅπως ἐνθαρρυνθῇ ἡ ἐργασία.

Οὕτω δὲ μετὰ τὴν κατάργησιν τῆς θανατικῆς ποινῆς θέλει παύσει ἡ διάδοσις τοῦ κακοῦ παραδείγματος, διὰ δὲ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐργασίας θέλει ἐλαττωθῇ σημαντικῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν κακουργημάτων καὶ τῶν πλημμελημάτων, διότι αἱ στατιστικαὶ πληροφορίαι δεικνύουσιν ὅτι μεταξὺ 100 καταδίκων οἱ 96 εἰσὶν ἀπολύτως ἀγράμματοι. Αἱ αὐταὶ πληροφορίαι δεικνύουσιν ὅτι σπανίως συμβαίνει ἡ διάπραξις ἐγκλημάτων ὑπ' ἀνθρώπων μὴ στερουμένων πόρου τινὸς ζωῆς.

Ἀφοῦ ἀπέδειξα τὰ σοβαρὰ ἀτοπήματα τῆς ἐσχάτης ποινῆς καὶ τὰς ἀναντιρρήτους ἀρχὰς τὰς συνηγορούσας ὑπὲρ τῆς ἐμῆς γνώμης, θέλω ὑποβάλει παρατηρήσεις δευτερευούσης μὲν ἀξίας, ἀλλὰ σπουδαίας ἐπίσης διὰ νὰ ἀποδείξω ὅτι ἡ ποινὴ αὕτη δέον ν' ἀντικατασταθῇ δι' ἄλλης.

Καὶ πρῶτον μὲν ὁ κατάδικος δύναται νὰ βελτιωθῇ. Διατί νὰ στερηθῶμεν τῆς ἐλπίδος ταύτης; Δὲν εἶναι ὅλως ἰδανική, ὡς ἠδύνατό τις νὰ πιστεύσῃ. Εἶναι βέβαιον ὅτι μέγιστοι κακοῦργοι ἐβελτιώθησαν, τινὲς μάλιστα ἀπεποιήθησαν νὰ δεχθῶσι τὴν ἀπονεμηθεῖσαν αὐτοῖς χάριν καὶ παρέσχον ἑαυτοὺς ἐν τῇ εἱρκτῇ ὡς παράδειγμα ἠθικῆς μεταμορφώσεως. Ἐπὶ τούτῳ ὁ κ. Ρενὼ, διευθυντὴς τῆς εἱρκτῆς τῆς Τουλώνης εἶπεν ὅτι μετὰ πεῖραν μακροχρόνιον ἐνόμιζεν ἀδύνατον τοῦ ν' ἀπελπισθῶμεν περὶ τῆς βελτιώσεως ἐγκληματίου καλῶς διοικουμένου.

Κατὰ δεύτερον λόγον δῆλόν ἐστιν ὅτι ἀθῶοι ἀπόλλυνται διὰ τῆς λαιμητόμου ἢ τοῦ τουφεκισμοῦ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐπαναστάσεων. Πέποιθα σχεδὸν ὅτι, ἐὰν ἡ θανατικὴ ποινὴ καταργηθῇ, δὲν ἤθελέ τις πλέον τολμήσει νὰ θυσιάσῃ τοσοῦτο πλῆθος εἰς τὰ πάθη.

Κατὰ τὸν νόμον ἡ θανατικὴ ποινὴ δὲν δύναται νὰ ᾖ πολιτικὴ (*) (διὰ τὰ πολιτικὰ ἐγκλήματα αὕτη κατηργήθη ἀπὸ τοῦ 1848). Ἐπὶ τῆς ἀπόψεως ταύτης παρατηρῶ ὅτι ὑπάρχουσι πρακτικαὶ δυσχέρειαι ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, ὁσάκις ὑπάρχῃ συρροὴ ἐγκλημάτων, καὶ ἐγκλημάτων τοῦ κοινοῦ δικαίου καὶ τοῦ πολιτικοῦ. Τοῦτο ἄλλως τε εἶναι ζήτημα περιεσκεμμένης ἐρεύνης ἄξιον, καὶ ἀρκοῦμαι ἁπλῶς ὅτι ἐμνήσθην αὐτοῦ ὡς ἀξίου προσοχῆς.

Ἡ νομιμότης τῆς θανατικῆς ποινῆς καθίσταται προσέτι ἀμφίβολος καὶ ὁσάκις ὁ ἐγκληματίας ἀσθενῶν νοσηλεύεται μετὰ προσοχῆς δι' ἐξόδων τοῦ κράτους, ὅπως καρατομηθῇ μετὰ τὴν ἀνάῤῥωσιν αὐτοῦ.

Τρομερὰ δράματα δυνατὸν νὰ ἐπισυμβῶσιν ἔστιν ὅτε κατὰ τὰς ἀδεξίως γινομένας ἐκτελέσεις. Μεταξὺ τῶν τρομερωτάτων ἐκτελέσεων δύναμαι ν' ἀναφέρω τὴν τοῦ καλουμένου Μισσετζουδέρφερ ἐν Μονάχῳ ἐπαναληφθεῖσαν ἑξάκις· ἄλλην δυστυχοῦς τινος Βάρυ ἐν Γενεύῃ τῇ 26 μαρτίου 1861 καὶ τρίτην τέλος ἣν λαμβάνω ἐκ τῆς τελευταίας ἡμέρας τοῦ καταδίκου· ἀλλὰ ταύτην θέλω ἀναφέρει μόνον ἂν τὸ ἐπιτρέψῃ ἡ ἐπιείκεια τῶν ἀναγνωστῶν μου, διότι εἶναι ἐκτενὴς ἡ ἀφήγησις. Λοιπὸν τὸ κείμενον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ ἔχει οὕτως.

« Ἐν τῇ μεσημβρινῇ Γαλλίᾳ περὶ τὸ τέλος τοῦ σεπτεμβρίου (1849 ἢ 1850), δὲν ἐνθυμούμεθα καλῶς τὴν πατρίδα, τὴν διαμονὴν οὐδὲ τὸ ὄνομα τοῦ καταδίκου, ἀλλὰ θέλομεν ἀνεύρει ταῦτα ἐὰν τὸ γεγονὸς ἀμφισβητηθῇ, νομίζομεν δὲ ὅτι τὸ πρᾶγμα συνέβη ἐν Παμιέρῃ. Περὶ τὸ τέλος λοιπὸν τοῦ σεπτεμβρίου οἱ ἁρμόδιοι ἦλθον ἀναζητοῦντες ἐν τῇ εἱρκτῇ ἄνθρωπόν τινα, ὅστις ἔπαιζε τότε τὰ χαρτία· ἀναγγέλλουσιν αὐτῷ ὅτι πρέπει ν' ἀποθάνῃ ἐκεῖ ἐντὸς δύο ἐτῶν, καὶ ὁ δεσμώτης ἐπὶ τῷ αἰφνιδίῳ ἀγγέλματι καταλαμβάνεται ὁλόσωμος ὑπὸ τοῦ τρόμου, διότι ἀπὸ ἓξ μηνῶν καθ' οὓς ἐλησμονεῖτο ὑπὸ τῆς δικαιοσύνης οὐδόλως πλέον ἐλογίζετο τὸν θάνατον· τότε οἱ λειτουργοὶ τῆς λαιμητόμου κείρουσιν αὐτὸν καὶ ξυροῦσι, τὸν περιβάλλουσι τὰ δεσμά, ὁ ἱερεὺς τὸν ἐξομολογεῖ, τὸν περικυκλοῦσι τέσσαρες χωροφύλακες καὶ διὰ μέσου τοῦ πλήθους ἄγεται εἰς τὸν τόπον τῆς σφαγῆς. Ἕως ἐδῶ τὸ πρᾶγμα εἶναι ἁπλούστατον· διότι οὕτω γίνονται τὰ τοιαῦτα· ὅτε ὁ κατάδικος ἔρθασεν εἰς τὸ ἰκρίωμα, ὁ δήμιος τὸν παραλαμβάνει ἐκ τοῦ ἱερέως τὸν φέρει ἐπάνω, τὸν προσδέει ἐπὶ τῆς κινητῆς σανίδος, τὸν φουρνίζε (μεταχειρίζομαι ἐνταῦθα τὴν εἰθισμένην χυδαίαν λέξιν) καὶ εἶτα ἀπολύει ἄνωθεν τὸν πέλεκυν. Τὸ βαρὺ σιδηροῦν τρίγωνον ἀποσπᾶται δυσχερῶς, πίπτει προσκροῦον ἐπὶ τοῦ ξυλίνου ὁλκοῦ καὶ τὸ φρικῶδες τοῦ δράματος ἄρχεται ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης. Τὸ φονικὸν ὄργανον πλήσσει τὸν ἄνθρωπον πλὴν δὲν τὸν φονεύει· ῥήγνυσιν οὗτος φωνὴν ῥιχαλέαν· ὁ δήμιος ἐν ἀμηχανίᾳ ἀνυψοῖ αὖθις τὸν πέλεκυν καὶ αὖθις τὸν ἀπολύει· ὁ πέλεκυς πλήσσει καὶ δεύτερον τὸν τράχηλον τοῦ καταδίκου, ἀλλὰ δὲν ἀποκόπτει αὐτόν· ὁ ἄνθρωπος οὐρλιάζει, οὐρλιάζει καὶ τὸ παρεστὸς πλῆθος· ὁ δήμιος ἀνυψοῖ καὶ τρίτον τὸν αἱμοσταγῆ σίδηρον, ἐλπίζων τὸ τέλος ἐκ τοῦ τρίτου κτυπήματος. Ματαίως· εἰς τὸ τρίτον κτύπημα ἀναβλύζει τρίτη πηγὴ αἵματος ἐκ τοῦ τραχήλου τοῦ καταδίκου, ἀλλὰ δὲν ἀποτέμνεται ἡ κεφαλή· ἐν συντόμῳ ἡ μάχαιρα ὑψώθη καὶ κατέπεσε πεντάκις· πεντάκις ὁ κατάδικος πληγεὶς οὐρλιάζει καὶ ἀνασείων τὴν ζῶσαν ἔτι κεφαλὴν ἐφώναζεν ἔλεος! Ὁ λαὸς ἀγανακτῶν ἥρπασε λίθους, καὶ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἐλιθοβόλει τὸν δήμιον· οὗτος ἔφυγεν ὑπὸ τὸ ἰκρίωμα καὶ συνεσπειρώθη ὄπισθεν τῶν ἐφίππων χωροφυλάκων. Ἀλλὰ τὸ δρᾶμα δὲν ἔληξεν· ὁ κατάδικος βλέπων ὅτι ἔμενε μόνος ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος, ἀνηγέρθη ἐπὶ τῆς σανίδος καὶ ἐκεῖ, ὄρθιος, φοβερὸς τὴν θέαν, ὅλος αἱματοσταλάζων, κρατῶν τὴν ἡμίκοπον αὐτοῦ κεφαλὴν κρεμαμένην ἐπὶ τοῦ ὤμου, ἐζήτει διὰ φωνῆς ἐξησθενημένης νὰ ἔλθωσι νὰ τὸν λύσωσι. Τὸ πλῆθος, συγκινούμενον ἐκ τοῦ οἴκτου ὁρμᾷ ἤδη κατὰ τῶν χωροφυλάκων ὅπως βοηθήσῃ τὸν δυστυχῆ πεντάκις ἤδη ὑποστάντα τὴν θανατικὴν ποινήν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἷς τῶν βοηθῶν τοῦ δημίου, νέος εἰκοσαέτης, ἀναβαίνει τὸ ἰκρίωμα, λέγει πρὸς τὸν κατάδικον νὰ στραφῇ διὰ νὰ τὸν λύσῃ, καὶ καταλαβὼν τὸν θνήσκοντα ἐν τῇ στάσει ἐκείνῃ παραδιδόμενον ἄνευ δυσπιστίας πηδᾷ ἐπὶ τῶν νώτων αὐτοῦ καὶ ἀρχίζει νὰ κόπτῃ δυσχερῶς τὸ ὑπόλοιπον τοῦ τραχήλου μὲ μαχαίριόν τι κρεωσφαγικόν, νομίζω. Τοῦτο ἐγένετο, τοῦτο ἐθεάθη· ναί », λέγει ὁ μέγας ποιητής. Οὐδόλως ἀνακόπτομαι εἰς σχόλια· ἀφίνω τῷ ἀναγνώστῃ νὰ φαντασθῇ μόνον τὸ πρᾶγμα καὶ ἐξακολουθῶ.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

(*) Ἡ μᾶλλον ἀστική· ἤτοι ἡ εἰς θάνατον καταδίκη δὲν στερεῖ τὸν κατάδικον τῶν ἀστικῶν αὐτοῦ δικαιωμάτων, δηλαδὴ τοῦ διατιθέναι τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, τοῦ κληρονομεῖν καὶ τὰ παρόμοια. Σ. Σ.

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΓΟΥΝΙΟΥ
ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΓ'.

Τῷ εὐλαβεστάτῳ καὶ σοφωτάτῳ ἐν ἱερεῦσι κυρίῳ Νικολάῳ τῷ Ῥοδίῳ, Μάξιμος ταπεινὸς Κυθήρων ἐπίσκοπος εὖ πράττειν.

Καὶ κακῶς ἀπαλλάττειν κομιδῇ κεκινδύνευκα πρὸς τὴν τῶν δεινῶν ὑπερβολὴν ἀφορῶν καὶ τήν τινων τῶν νῦν σωζομένων ἀνθρώπων δυσμένειαν· καὶ γὰρ οὐκ ἂν ἔχοι τις ὅλως ὅποι καὶ τράποιτο ἐντεῦθεν προφανῶς ἐπηρεαζόμενος, ἀλλεπαλλήλως δ' ἐπισωρεύεται τὰ κακὰ καὶ εἴτις ἕν τί που ὑπεκφυγεῖν ἀποπειρῶτο λαθὼν αὖθις ἄλλῳ περιπίπτει καὶ μάλα ἄλλῳ καὶ οὐδὲν οὐδαμοῦ ὑγιὲς, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν ἄπιστον. Ἆρα τί σοι δοκῶ λέγειν, ἱερὰ καὶ φιλτάτη πασῶν κεφαλή; ἢ παραπαίειν τάχα καὶ ἔξω πάντα τοῖς ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις ἀληθείας φέρεσθαι; Ἐγὼ δὲ κἂν συνηυλίσθην ἀσμενέστερον θηρίοις, καὶ τούτων τοῖς ἀγριώτερον τοῦ εἰκότος διακειμένοις, κἂν ἐπ' ἐρήμου ὅτι μάλιστα σκληρᾶς καὶ ἀδιαβάτου ἐνεφιλοχώρησα, ἢ ὀλίγον νοῦν ἔχουσιν ἀνθρώποις, καὶ ἐν μέσαις πολιτείαις, οὐδὲν μέντοι ἄμεινον ἐκείνων τῇ συναναστροφῇ ἐπιδεικνυμένοις· ποῦ γὰρ ἐφ' ἡμῶν συνειδότος λαμπρότης; ἐπὶ ταῖς κρίσεσιν ἀληθείας προσηγορία; ψεύδους ἀποτροπή; τὸ εὐπαῤῥησίαστον ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν; Ἔῤῥει τὰ καλὰ, ἐπ' ἀκμαῖς τὰ κακά. Παρ' ᾧ δὲ μόνον τὸ δύνασθαι ὁπωσοῦν, κἂν πάντων ἀνθρώπων ὁ τοιοῦτος δι' ἀμάθειαν ἢ σχετλιώτατος, τούτων μέντοι εὐδαιμονέστατος εἶναι νενόμισται. Αἴτιον δὲ πάντων ἡ μοχθηρία τρόπων, ἡ κρινόντων ἄγνοια, ἡ κοινὴ αὕτη ξυνωρὶς καὶ κακίας πάσης γεννήτρια. Ἀλλ' ἐμοὶ γὰρ καὶ οὕτως ἀγαπητὸν, καὶ ἐπ' εὐαριθμήτοις ἀνθρώποις καὶ τὸ θεῖον φοβουμένοις τὸ τῆς ἀρετῆς διασώζεσθαι καὶ μὴ ἑτεροκλινῆ τὴν μάστιγα παρ' ὀτουοῦν πρὸς τὸ βίαιον παρατρέπεσθαι. Ὧν ἐγὼ καὶ Νικόλεων ἔγνων τὸν ὁμόψυχον ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν, ἐφ' ᾧ μοι τῶν ἐλπίδων αἱ χρηστοὶ ἐπερείδονται. Τοιοῦτός μοι εἶης, μᾶλλον δ' οὐκ ἐμοὶ, ἀλλὰ τῷ τῆς δίκης Θεῷ, ἀδελφῶν εὐλαβέστατε καὶ σοφώτατε, καὶ παρακουφίζοις μὲν τὸ βαρὺ τῶν περικυκλουσῶν με θλίψεων τῇ συνάρσει τῶν εὐπροσδέκτων σου πρὸς τὸ θεῖον ἐντεύξεων συναπαιτοίης δέ μοι καὶ τὴν ἄνωθεν τῶν ἀγαθῶν χορηγίαν, ἵν' ἀσφαλῶς τὸ τοῦ βίου διαπλεύσω κλυδώνιον καὶ πρὸς λιμένα καταντήσω τὸν ποθητὸν καὶ παρεύδιον. Ἐῤῥωμένον σε διαφυλάττοι ὁ Κύριος ψυχῇ τε καὶ σώματι, ἀδελφῶν εὐλαβέστατε καὶ σοφώτατε. Ἐνετίηθεν, βοηδρομιῶνος ἑ φθίνοντος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΔ'

Τῷ παναγιωτάτῳ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως κυρίῳ Ἱερεμίᾳ, Μάξιμος.

Πεῦσίν τινα τῆς ἱερᾶς σου ψυχῆς πυθέσθαι προῆγμαι, παναγιώτατε δέσποτα· καὶ γὰρ ἐπειδάν τι ἀμφισβητήσιμον ἢ καὶ μὴ τελείαν ἔχῃ τὴν διάκρισιν, αὐτόσε δεῖ προστρέχειν καὶ μόνον ἡγεῖσθαι πᾶν ὅ,τι περ ὁ θρόνος ἐκεῖνος θεσπίσει. Ἔστι δὲ τοιαύτη ἡ πεῦσις προσῆλθέ τις τῶν ἐν ἀξιώματι καὶ ποιμαίνειν λαχόντων ψυχὰς ἔχων τι . . . τοῦ ἀδελφοῦ τοῖς ἀχράντοις μυστηρίοις καὶ ἅπαξ καὶ δὶς καὶ τρὶς καὶ πολλάκις καὶ δὴ καὶ ἱερούργησε καὶ τὴν συγχώρησιν ἀπαιτηθεὶς ἐπὶ πολλῶν τῶν εἰδότων οὐκ ἐπεκάμφθη πρὸς ἔλεον. Οὐ γυμνὸν δὲ τοὔγκλημα, ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἐπιφερόμενον σκάνδαλον καὶ τὴν συνείδησιν τῶν ἀδελφῶν λυμαινόμενον. Ἀλλὰ καὶ πρότερον ἀδικήσας ὁ τοιοῦτος καὶ λαβὰς δοὺς οὐ τὰς τυχούσας καὶ αὐτὸς ἔλαττον ἀντηδίκηται, κἀκεῖνο προφανῶς καὶ ἐπὶ πάντων, τοῦτο δὲ λάθρα καὶ ἰδιαίτερον καὶ μετά τινος προκαλύμματος σκοπῷ τοῦ μὴ πρόκριμά τι γενέσθαι τῷ ἀξιώματι. Τίνα δὴ περὶ τούτου γνώμην ἔχειν δεῖ καὶ μάλα πυνθάνομαι τὴν εὐαγγελικὴν συμβουλὴν ἀνατρέποντος καὶ πρὶν ἢ διαλλαγῆναι τῷ ᾧπερ ἐκπεπολέμωται, τὸ δῶρον εἰς τὸ θυσιαστήριον προσφέροντος καὶ μετὰ κοινοῦ τοῦ σκανδάλου καὶ μᾶλλον ἀδικήσαντος ἤπερ ἀδικηθέντος καὶ πολλάκις ἀπαιτηθέντος τὴν συγχώρησιν καὶ μὴ ἐνδιδόντος, ἀλλὰ σκληρυνομένου καὶ ἐπαπειλοῦντος τὰ χείρω καὶ ὅμως προσφέροντος. Τίνα οὖν περὶ τούτου ἔχει τὴν γνώμην ἡ ἱερωτάτη σου κεφαλὴ καὶ ὅπως ἂν περὶ τούτου ἡμεῖς τοῦ λοιποῦ διατεθείημεν αὐτόθεν διδαχθῆναι γλιχόμεθα· ἡμεῖς γὰρ τὴν λύμανσιν καὶ μάλα δεδοίκαμεν καὶ τὸ ψωριῶδες διὰ τὸ τῆς κοινωνίας ἐπικίνδυνον ἡγούμεθα ἀποτρόπαιον. Εἰ δὲ μὴ σφαλλόμεθα ἡ σὴ ψῆφος κατερεῖ, παναγιώτατε δέσποτα. Ἐῤῥωμένην διαφυλάττοι ὁ Κύριος τὴν ἱερὰν σου κεφαλὴν εἰς τὴν τῆς ἱερᾶς Ἐκκλησίας διόρθωσιν. Ἐνετίηθεν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΛΕ'.

Τῷ μεγάλῳ πρωτοσυγκέλλῳ Διονυσίῳ, Μάξιμος ὁ Μαργούνιος εὖ πράττειν.

Πρώην (οὔπω πρώην) γράμματα πρὸς σὲ ἐνεχάραξα, θεία μοι καὶ ἱερὰ κεφαλὴ Διονύσιε, καί σου τῆς ἐπὶ τοσοῦτο καθηπτόμην σιγῆς, ὅτι πολλὰ κομιζόμενος οὐδ' ὀλίγα γοῦν ἀντιπέμπειν προῄρησαι, οὐκ οἶδ' ὁπότερον ἀμελῶν, ἤπερ οὐδὲν ὅλως

τιθέμενος τὰ ἡμέτερα, πάντως δὲ οὐκ ἄνευ πάθους ἑκάτερον. Ἡ τοίνυν τὸ κατὰ σὲ πάθος θεράπευε τοῦ λοιποῦ, εἴτι τοιοῦτο ὁπωσοῦν ἐγγεγένηται τῇ ψυχῇ, ἢ αὐτοῖς γράμμασι σφαλλομένους ἐφ' οἷς ὑποπτεύομεν ὑποδείκνυε καὶ οὐκ ἀγανακτήσομεν ἐλεγχόμενοι, μᾶλλον δὲ καὶ ἐπευχαριστήσομεν καὶ προθλεπτικωτέρουςεὶς τοὐπιὸν εἶναι καταναγκάσομεν ἑαυτοὺς καὶ μὴ μάτην μηδὲ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἀφιλίας φίλων κκταψηφίζεσθαι. Ἔρρωσο, ἱερὰ καὶ φιλτάτη μοι κεφαλή, καὶ εἴτι καινὸν πρὸς τοῦ φιλίου διαμήνυε καὶ ὑμῖν καὶ ὅπως ἔχει τὰ κατὰ σὲ καὶ τὰ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱερᾶς ἐκκλησίας ὅποι δὴ καὶ κεχώρηκε. Προσθήσεις δὲ οἶδ' ὅτι καὶ τὸν γραμματικὸν εἰς τὰ ὕστερον ἀναλυτικὰ ἤδη ἀπέλαθες καὶ εἴτι σοι πρὸς τὴν εὕρεσιν τῶν ὑπομνημάτων τοῦ μακαριωτάτου πρὸς τὰς τοῦ Συνεσίου ἐπιστολὰς μέχρι τούτου διαμεμηχάνηται· χαριῇ γὰρ τὰ μέγιστα ἐπὶ πᾶσι καὶ διὰ πάντα ἴσως. Ἐνετίηθεν μαιμακτηριῶνος γ' ἱσταμένου ᾳψέ.

ΒΥΡΩΝΟΣ

Η ΝΗΣΟΣ.

Ἡ

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΥΝΤΡΟΦΟΙ ΤΟΥ.

ΑΙΣΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

IV.

Σκυθρωπάζων καὶ μικρὸν ἀφιστάμενος ὁ Χριστιανὸς εἶχεν ἐπὶ τοῦ στήθους τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, τὴν πρὸ μικροῦ διάπυρον, ἀταρβῆ καὶ ἄφροντιν τοῦ προσώπου του ἔκφρασιν εἶχε διαδεχθεῖσα χροιὰ πελιδνὴ καὶ μολυβδόχρους· ἡ κασταινόχρους κόμη του, ἡ ἄρτι εἰς χαρίεντας συνεστραμμένη ἰούλους, ἀνωρθοῦτο ἤδη ἐπὶ τοῦ μετώπου του, δίκην ἐχιδνῶν ἠρεθισμένων· ἀκίνητος ὡς ἀνδριὰς, συσπῶν τὰ χείλη μέχρι κινδύνων πνιγμονῆς, ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ βράχου μετ' ἀπειλητικοῦ ὕφους, ἀλλ' ἐν σιγῇ, ἄνευ δ' ἐλαφροῦ τοῦ ποδὸς πλήγματος, οὗ ἡ πτέρνα ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὑπέσκαπτε τὴν ἄμμον, θὰ ἐφαίνετο εἰς ἄγαλμα μεταβεβλημένος· βήματά τινα ἀπώτερω ὁ Τορκὶλ ἐστήριζε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ ἐξοχῆς τινος τοῦ βράχου. Καὶ αὐτὸς ἐν σιγῇ διετέλει, τὸ αἷμά του ἔρρεεν . . . οὐχὶ ἐκ θανατηφόρου πληγῆς . . . ἡ σκληροτέρα πληγή του ἦν ἡ ἐνδόμυχος. Τὸ πρόσωπόν του ἦν ὠχρὸν, οἱ ὀφθαλμοί του ἐσβεσμένοι σχεδόν· σταγόνες δ' αἵματος τὴν ξανθὴν χραίνοντες κόμην του, ἐμαρτύρουν ὅτι ἡ κατάπτωσις ἦν προϊὸν οὐχὶ ἀπελπισίας, ἀλλὰ νευρικῆς ἐξαντλήσεως. Παρ' αὐτὸν ἵστατο ἄλλος τις ναύτης, ὡς ἄρκτος τῶν δασῶν τραχὺς, ἀλλὰ πλήρης στοργῆς ἀδελφικῆς· ἦν δ' οὗτος ὁ Βὲν-Βούτιγγ, ὅστις ἀσχοληθεὶς εἰς τὸ νὰ πλύνῃ, νὰ σπογγίσῃ καὶ περιδέσῃ τοῦ Τορκὶλ τὸ τραῦμα, ἤναψε κατόπιν τὴν πίπαν του, τὸ τρόπαιον ἐκεῖνο τὸ ἐπὶ ἑκατὸν ἐπιζήσαν μάχας, τὸν φάρον ἐκεῖνον, ὅστις ἐν διαστήματι χιλιάδων νυκτῶν εἶχεν εὐφράνει τὴν καρδίαν του. Τὸ τέταρτον δὲ καὶ τελευταῖον μέλος τῆς ὁμάδος ἐκείνης τῶν φυγάδων περιεπάτει ἔνθεν κἀκεῖσε· μετ' ὀλίγον, ἱστάμενος, ἔκοπτεν, ἐλάμβανε χάλικα, ὃν εὐθὺς ἄφινε νὰ πέσῃ... κατόπιν δι' ὁρμητικοῦ τρέχων βήματος, αἴφνης ἀνεχαιτίζετο· ἔρριπτε βλέμμα ἐπὶ τῶν συντρόφων, ἐσύριζε τὸ ἥμισυ σκοποῦ καὶ διεκόπτετο . . . ὕστερον δὲ ἐπανελάμβανε πάντα ταῦτα τὰ ἀφροντισίας ἅμα καὶ ταραχῆς ἀνάμικτα κινήματα. Ἰδοὺ λίαν ἐκτενὴς περιγραφὴ, νὰ παραστήσῃ σκοποῦσα ὅ,τι ἐν διαστήματι μικροτέρῳ πέντε στιγμῶν συνέθη· ἀλλ' ὁποίων στιγμῶν! Παρόμοιαι στιγμαὶ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ, πρὸς ἄλλας τόσας ἀντιστοιχοῦσιν ἀθανασίας.

V.

Ἐπὶ τέλους ὁ Ἰάκωβος Σευσκρὰπ, ἀνὴρ πεπροικισμένος μὲ ὑδραργύρου εὐκινησίαν καὶ ἀνεμοδείκτου ἐλαφρότητα, μᾶλλον ἀνδρεῖος ἢ εὐσταθὴς, μᾶλλον διατεθειμένος ν' ἀποπειραθῇ τολμήματος καὶ νὰ φονευθῇ, ἢ νὰ παλαίῃ κατὰ τῆς ἀπελπισίας, ἀνέκραξε *God-damn!* συλλαβὰς, ἐνεργείας σημαντικὰς, τὸ βάθος συνιστώσας τῆς ἀγγλικῆς εὐγλωττίας, ἀνταποκρινομένας δὲ πρὸς τὸ Ἀλλὰχ τῶν Τούρκων, πρὸς τὸ ἐθνικὸν τῶν Ῥωμαίων ἐπιφώνημα *Proh-Inpiter!* διότι οὕτω πως οἱ λαοὶ ἅπαντες δίδουσι διέξοδον εἰς τὰς πρώτας των ἐντυπώσεις, δι' εἴδους ἠχοῦς τὴν ἀμηχανίαν των ἀναναχλώσης. Ὁ Ἰάκωβος τῳόντι ἐν ἀμηχανίᾳ διέκειτο. Οὐδέποτε ἥρως ἐν πλειοτέρᾳ εὑρέθη ἀγωνίᾳ, ἀγνοῶν δὲ τί νὰ εἴπῃ, ἐβλασφήμησε. Δὲν ἔπραξε δὲ τοῦτο ματαίως, διότι ὁ ἦχος οὗτος, οἰκεῖος εἰς τοῦ Βὲν-Βούτιγγ τὸ οὖς, ἀπέσπασεν αὐτὸν τῆς βαθείας ἐκστάσεως, ἐν ᾗ ἐβύθιζεν αὐτὸν ἡ πίπα· ἀποσύρας αὐτὴν τοῦ στόματος ἀνέλαθεν ἦθος ἐπιτηδεύσεως, πλὴν ἠρκέσθη ν' ἀποπερατώσῃ τὴν ἀρξαμένην βλασφημίαν, συμπληρώσας τὴν φράσιν δι' ἐπῳδῆς, ἧς ἀνωφελῆ τὴν ἐπανάληψιν κρίνομεν.

VI.

Ἀλλ' ὁ Χριστιανὸς, ἄλλης βαφῆς ἀνὴρ, ἐν τῇ στυγνῇ ἀκινησίᾳ του, ἦν ὅμοιος πρὸς ἡφαίστειον ἐσθεσμένον, σιωπηλὸς. Ζοφερὸς, ἐξηγριωμένος· τὰ ἴχνη ζεούσης ἀκόμη ὀργῆς ἐπὶ τοῦ νεφοσκεποῦς ἐπεκάθηντο προσώπου του· ἐπὶ τέλους τὸ σκοτεινὸν ἀνυψώσας μέτωπόν του, ἔρριψεν ἓν βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἐκλελυμένου καὶ εἰς βημάτων τινῶν ἀπόστασιν κατακεκλιμένου Τορκίλ. «Ὡς αὐτοῦ λοιπὸν κατηντήσαμεν! δυστυχὲς τέκνον! Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη καὶ σὺ, ἀκόμη καὶ σὺ νὰ πέσῃς θύμα τῆς ἀφροσύνης μου»! εἶπε καὶ προχωρήσας ἔλαβε τὴν χεῖρά του μετὰ συγκινήσεως, ἀλλὰ χωρὶς νὰ θλίψῃ αὐτὴν, ὡσεὶ ὑποχωρῶν πρὸ τῆς ἰδέας τοῦ ν' ἀποτείνῃ θωπείαν· ὅτε δὲ, περὶ τῆς καταστάσεως αὐτοῦ ἐρευνήσας, ἔμαθεν ὅτι ἡ πληγὴ δὲν ἦν τοσοῦτον βαρεῖα, ὅτον εἶχε φοβηθῆ, ἀστραπὴ εὐχαριστήσεως τὸ πρόσωπόν του ἐφώτισε, καθόσον τοὐλάχιστον παρομοία ἠδύνατο νὰ ἐπιτρέψῃ στιγμή. «Ναὶ, ἐπανέλαβε, συνελήφθημεν εἰς παγίδα, ἀλλ' οὐχὶ ὡς ἄνανδροι, οὐδ' ὡς εὐτελὴς ἄγραντὶ πολλοῦ ἠγόρασαν τὴν νίκην των· ἀντὶ πλειοτέρου ἀκόμη θὰ τὴν ἀγοράσωσιν . . . Ἐγὼ ὀφείλω ν' ἀποθάνω· ἀλλὰ σεῖς, φίλοι, θὰ δυνηθῆτε ἄρά γε νὰ διαφύγητε; Παρήγορον θὰ ἦτο δι' ἐμὲ ἐὰν ἠδύνασθε νὰ μ' ἀκολουθήσητε· ἡ συμμορία μας λίαν εὐάριθμος κατήντησε καὶ ἀνίκανος ν' ἀνταγωνισθῇ. Ὤ! ἓν μόνον ἂς εἴχομεν μονόξυλον, ἔστω καὶ κόγχην μόνον, δι' οὗ νὰ μεταβῶμεν εἰς τόπον ἔνθα ἡ ἐλπὶς κατοικεῖ! Τὸ κατ' ἐμὲ ἀκολουθῶ τὴν εἱμαρμένην, ἣν ἑκουσίως ἠθέλησα· νεκρὸς ἢ ζῶν θὰ διατελέσω ἐλεύθερος καὶ ἀπτόητος».

VII.

Ἐνῷ ἀκόμη ἐλάλει, ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ὑψηλοῦ καὶ φαιόχρου ἀκρωτηρίου, τοῦ ὑπὲρ τὰ κύματα ὑπερέχοντος κηλὶς ἐφάνη μέλαινα ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ ἀναψυομένη. Προέβαινεν ὡς ἡ σκιὰ τοῦ ἱσταμένου λάρου. Προὐχώρει . . . καὶ ἴδετε! Δευτέρα αὐτὴν παρακολουθεῖ κηλίς . . . ὁτὲ μὲν ὁραταί, ὁτὲ δὲ κεκρυμμέναι κατὰ λόγον τῶν χασμάτων καὶ τῶν τοῦ ὠκεανοῦ λόφων· ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πλησιάζουσιν, ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐπὶ τέλους δὲν διακρίνονται μονόξυλα, κατόπιν δὲ τὰ φιλικὰ τῶν ἐπιβατῶν αὐτῶν πρόσωπα. Αἱ κῶπαι μόλις ἐφάπτονται τοῦ κύματος, ταχεῖαι ὡς πτέρυγες ἀνὰ μέσον τοῦ ἀφροῦ διιπτάμεναι· ὁτὲ μὲν ἐπικάθηνται τὰ μονόξυλαἐπὶ τοῦ καταῤῥέοντος τῶν κυμάτων πλαισίου, ὁτὲ δὲ ἐντὸς τῆς ἀντηχούσης ἀβύσσου βυθίζονται. Ἐδῶ ἀλλεπαλλήλους ἐπισωρεύει τὸ κύμα τὰς εὐρείας καὶ ἀναβραζούσας ὀθόνας του· ἐκεῖ ἐξακοντίζει εἰς τὸν ἀέρα τὰς πλατείας τολύπας του, ἐν εἴδει κονιώδους λεπτυνομένης χιόνος· ἐπὶ τέλους αἱ δύο ἄκατοι ξυροῦσαι τὰ κύματα κατάτε τὴν πλήμμην καὶ τὴν ἄμπωτιν ἔφθασαν εἰς τὸν βράχον, ὅμοιαι πρὸς δύο μικρὰ πτηνὰ, διὰ θυελώδους καιροῦ εἰς τὴν παραλίαν διαπεραιούμενα. Ἡ ποδηγετοῦσα αὐτοὺς τέχνη εἶναι ἡ φύσις αὐτή· τοσοῦτον ἀκριβῶς γνωρίζουσι τὴν θάλασσαν τὰ τέκνα ἐκεῖνα τοῦ ὠκεανοῦ, εἰθισμένα ἐκ παίδων μετ' αὐτῆς νὰ παίζωσι.

VIII.

Τίς δὲ εἶναι ἡ νεαρὰ κόρη, ἡ πρώτη ἐπὶ τῆς παραλίας ἐκπηδήσασα, ὡσεὶ νηρηὶς ἐξερχομένη τῆς κόγχης της, ἡ νεαρὰ ἐκείνη κόρη, ἡ ἀμαυρὰ μὲν ἀλλὰ στίλβουσα τὴν χρόαν, ἡ διαυγεῖς, ὡς δρόσον, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα, διαλάμποντας ὑπὸ ἔρωτος, ἐλπίδος καὶ σταθερότητος; Εἶναι ἡ Νέβα . . . ἡ τρυφερὰ, ἡ πιστὴ, ἡ λατρευομένη Νέβα . . . Ἡ καρδία της ὡς χείμαῤῥος ὑπερεχειλίζει χεομένη ἐν τῇ τοῦ Τορκὶλ καρδία . . . Μειδιᾷ, κλαίει, ἀσπάζεται ἐναγκαλιζομένη αὐτὸν σφιγκτὰ . . . καὶ σφιγκτότερα ἀκόμη ὡσεὶ θέλουσα νὰ πεισθῇ, ὅτι αὐτὸς εἶναι αὐτόστατος, ἐκεῖνος, ὃν περιπτύσσεται· ἀνασκιρτᾷ ἐπὶ τῇ θέᾳ τῇ αἱμασσούσης πληγῆς του καὶ ἀφοῦ περὶ τοῦ ἀσημάντου τοῦ τραύματος ἐβεβαιώθη, μειδιᾷ καὶ κλαίει ἀκόμη. Ἡ Νέβα εἶναι κόρη πολεμιστοῦ, δύναται νὰ ὑποστῇ τοιαῦτα θεάματα, νὰ συγκινηθῇ, νὰ θλιβῇ μάλιστα, οὐδέποτε ὅμως ν' ἀπελπισθῇ· ὁ ἐραστὴς αὐτῆς ζῇ· οὐδεὶς ἐχθρός, οὐδεὶς φόβος νὰ καταστείλῃ δύναται τὴν μέθην τῆς ἡδίστης ἐκείνης στιγμῆς· ἡ χαρὰ διὰ τῶν δακρύων της λάμπει· ἡ χαρὰ ἑκάστην σφύξιν τῆς τοσοῦτο σφοδρῶς παλλομένης ἐκείνης καρδίας, ἐμψυχόνει, ὥστε σχεδὸν αἱ κρούσεις αὐτῆς ἀκούονται. Τὸν παράδεισον ἀποπνέει τῆς κόρης ταύτης τῆς φύσεως ἡ ἀναπνοὴ, μεθυσθείσης ὑπὸ τῶν γλυκυτάτων αἰσθημάτων, ἅτινα παρὰ τῆς μητρός της ἐκληρονόμησεν.

IX.

Μάρτυρες τῆς συνεντεύξεως ταύτης οἱ ἀτίθασσοι θαλασσοπόροι δὲν ἠδυνήθησαν τὴν συγκίνησίν των νὰ καταστείλωσι· τίς ἄρά γε θὰ ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἀπαθής, ἐνώπιον τῆς περιπαθοῦς ἑνώσεως τῶν δύο τούτων σφόδρα ἀγαπωμένων καρδιῶν; Αὐτὸς ὁ Χριστιανὸς τὴν νέαν παρατηρῶν νησιώτιδα καὶ τὸν ἐραστήν της δὲν ἔχυσε μὲν, ἀληθῶς εἰπεῖν, δάκρυ, κρυφίαν ὅμως, ἡσθάνθη χαρὰν, πρὸς τοὺς πικροὺς ἐκείνους διαλογισμοὺς ἀναμεμιγμένην, δι' ὧν ἀπέλπιδας ἀναπολεῖ ἀναμνήσεις, ὅταν πάντα πλέον ἐξηφανίσθησαν . . . πάντα μέχρι καὶ τῆς τελευταίας αὐτῆς τῆς ἴριδος ἀκτῖνος Καὶ «πάντα ταῦτα εἰ' ἐμὲ μόνον» ἀνέκραξε, πρὸς στιγμὴν ἀποστρέψας τὸ πρόσωπον, ἔπειτα τὸ νέον προσθλέψας ζεῦγος, ὡς ἡ λέαινα ἐν τῷ φωλεῷ της τοὺς σκύμνους τοὺς ἰδίους προσθλέπει· ἐπὶ τέλους ἐβυθίσθη πάλιν εἰς τὰς στυγνὰς σκέψεις του, ὡς ἄνθρωπος ἀδιαφορῶν τοῦ λοιποῦ περὶ τῆς τύχης του.

X.

Βραχὺς ὅμως ὑπῆρξεν ὁ μεταξὺ χρόνος, καθ' ὃν ἀφέθησαν ἐν τοῖς λυπηροῖς καὶ χαροποιοῖς αὐτῶν διαλογισμοῖς. Ἐπὶ τῶν λουόντων τὸ ἀκρωτήριον κυμάτων, ἠκούσθη αἴφνης ἐχθρικῶν κωπῶν διακύ-

μανσις . . . Φεῦ! διατί τόσον τρόμον ὁ θόρυβος οὗτος διεγείρει; Ἐπειδὴ πάντα τὰ περὶ αὐτοὺς φαίνονται κατ' αὐτῶν συμμαχήσαντα, πάντα, ἐξαιρέσει τῆς νεάνιδος τοῦ Ζουβανάϊ. Μόλις παρατηρήσασα αὕτη τὰς λέμβους σπευδούσας ἐνόπλους ὅπως ἄρδην καταστρέψωσι καὶ τοὺς τελευταίους ἀντάρτας, ἀπέτεινε σημεῖον τι πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς ἀκτῆς μείναντας νησιώτας. Παραυτίκα δ' οὗτοι εἰς τὴν θάλασσαν τὰ κοῦφα ῥίπτουσι μονόξυλά των, ἐφ' ὧν οἱ ξένοι των νὰ ἐπιβῶσι σπεύδουσιν. Ὁ Χριστιανὸς καὶ δύο τῶν ἑταίρων ἐπέβη τοῦ ἑνός, ἀλλ' αὐτὴ μὴ θέλουσα νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ Τορκίλ. κρατεῖ αὐτὸν ἐν τῷ ἰδίῳ σκάφει . . . Ἀνοικτά . . . ἀνοικτά! Ὑπερέβησαν τὰς ὑφάλους. αὐλακίζουσι τὸν ὅρμον καὶ πρὸς σύμπλεγμα νησυδρίων διευθύνονται, ἔνθα τὸ θαλασσόβιον πτηνὸν τὴν καλιάν του ἀποκρεμᾷ, ὅπου ἡ φύκη τὸ ὑπὸ τοῦ κύματος λουόμενον καταφύγιόν της ἐγκαθιστᾷ. Αἱ κῶπαι των ψαύουσι τὴν κυανόχρουν τῶν κυμάτων κορυφήν. Ταχεῖα εἶναι ἡ φυγή των, ταχεῖα ὅμως εἶναι καὶ τῶν ἀσπλάγχνων διωκτῶν τῶν ἡ πορεία. Κερδαίνουσιν ἐκεῖνοι στιγμήν τινα ταχύτητος, κατόπιν ὅμως ὀλίγον ὀπίσω μένουσι, ἐπὶ τέλους πάλιν προχωροῦσι καὶ ἡ καταδίωξις εἶναι πάντοτε ἀπειλητική. Αἴφνης τὰ δύο μονόξυλα ἀποχωρισθέντα, πρὸς δύο διάφορα διευθύνονται σημεῖα ὅπως δυσκολωτέραν καταστήσωσι τὴν καταδίωξιν. Ταχύνατε! Ταχύνατε! ἐξ ἑκάστου πλήγματος κώπης ἡ ζωὴ ἐξαρτᾶται, ὡς πρὸς τὴν Νέβαν δὲ πλέον τι τῆς ζωῆς, πλέον τι παρὰ πάσας τὰς δυνατὰς ὑπάρξεις, διότι ὁ ἔρως ἐπέβη τῆς λεπτῆς ἁλιάδος καὶ ἡ πνοή του ὠθεῖ αὐτὴν πρὸς καταφύγιον ἀσφαλές . . . Τὸ καταφύγιον τοῦτο ἀφ' ἑνὸς, ὁ ἐχθρὸς ἀφ' ἑτέρου ἐξ ἴσου ἀφίστανται . . . ἀκόμη μίαν στιγμὴν . . . σπεῦδε κιβωτὸς ἐλαφρά! σπεῦδε!

ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

Ο ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΒΙΚΤΟΡΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. — Ἰταλὸς δημοσιογράφος, πνευματώδης καὶ καλὰς ἔχων πληροφορίας ἐξέδωκε τελευταίως ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Fausto μικρὸν βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον, Ὁ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ βασιλέως Βίκτορος Ἐμμανουήλ. Ὁ ἐκδότης ὑπῆρξεν εἷς τῶν οἰκείων τοῦ τεθνηκότος βασιλέως καὶ γινώσκει πολλὰ περὶ αὐτοῦ· ἴσως λέγει πολλὰ καὶ ἐνίοτε μάλιστα χωρεῖ μέχρις ἀκριτοθυμίας, ἀλλ' ὁπωσδήποτε, ὡς ἔχει τὸ βιβλίον αὐτοῦ, περιέχει πολλὰ καὶ ἄξια δημοσιεύσεως.

Ὁ ἱπποτικὸς βασιλεὺς, il Galantuomo, ὡς ἀπεκάλει αὐτὸν ὁ Γαριβάλδης, ἠγείρετο τῇ 4 ὥρᾳ τῆς πρωΐας καὶ τὴν ζωήν του εἶχεν ἐρρυθμισμένην ὡς ὡρολόγιον. Εἶχε τακτὰς ὥρας διὰ τὰς ὑποδοχάς, τοὺς περιπάτους καὶ τὰς ἰδιαιτέρας ἀκροάσεις, διὰ τὰ θέατρα εἰς ἃ συχνάκις ἐφοίτα, μολονότι δὲν ἠγάπα τὴν μουσικὴν, διὰ τὴν ἀνάγνωσιν, διότι ἀνεγίνωσκε πολὺ καὶ ἰδίᾳ βιβλία πραγματευόμενα περὶ θήρας καὶ ἵππων. Ἐδείπνει κατὰ τὰ μεσάνυκτα πρὶν ἢ κατακλιθῇ, καὶ ὁ δεῖπνος οὗτος ἦτο τὸ σύνηθες αὐτοῦ φαγητόν. Καὶ ἐν ὥρᾳ χειμῶνος καὶ ἐν ὥρᾳ θέρους ἐφόρει τὰ αὐτὰ φορέματα, καὶ ἐπανωφόριον ἔφερεν μόνον ὅτε ἦτο ἀσθενής· ἀπεστρέφετο τὸ φράκον, θεωρῶν αὐτὸ ὡς ἐπινόησιν τῆς δημοκρατίας συγχέουσαν τοὺς κυρίους καὶ τοὺς ὑπηρέτας ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐνδυμασίαν· ἀπεστρέφετο ἐπίσης τοὺς καινουργεῖς πίλους καὶ ἔφερε χειρόκτια μόνον ὅτε ἠναγκάζετο εἰς τοῦτο καὶ μάλιστα μόνον εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα· οὐδέποτε μετεχειρίσθη ἀλεξίβροχον καὶ εἰς περίπατον ἐξήρχετο ἐφ' ἁμάξης ἀνοικτῆς ὑπὸ τὴν χιόνα καὶ τὸν ἥλιον. Εἰς τὸ θέατρον μετέβαινε μετὰ ὑπενδύτου καὶ προὐτίμα τὰ δημώδη θέατρα, ἔνθα ἐπιτρέπεται τὸ καπνίζειν, διότι δὲν ἐδύνατο ἀσμένως νὰ παραιτήσῃ τὸ σιγάρον.

Ἐσπέραν τινὰ, ὅτε εἰσήρχετο εἰς τὸ θέατρον τῆς Ῥώμης Appolo, ἀνηγγέλθη αὐτῷ ὅτι εὑρίσκετο ἐν θεωρείῳ ἡ αὐτοκράτειρα πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν.

— Τί νὰ κάμω; εἶπεν ὁ βασιλεύς· δὲν εἶμαι ἐνδεδυμένος ὡς πρέπει καὶ δὲν θέλω νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ Κυρινάλιον. Πρέπει ὅμως νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν αὐτοκράτειραν.

Μετὰ στιγμιαίαν ἀπορίαν ἰδέα ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν αὐτοῦ· ἀπεξεδύθη τὸν ἐπενδύτην καὶ περιεβλήθη τὸ φόρεμα τοῦ μαρχησίου Βανιάσκου, εὑρισκομένου ἐκεῖ. Ἀλλὰ τῷ ἔλειπε λευκὸς λαιμοδέτης· ἔφερε περὶ ἑαυτὸν τὸ βλέμμα καὶ παρετήρησεν ὅτι ὁ λαιμοδέτης τοῦ θεράποντος τοῦ φυλάσσοντος τὸ βασιλικὸν θεωρεῖον ἦτο ὁμᾶλλον καινουργὴς, ἀμέσως δὲ μετὰ μεγάλης οἰκειότητος χωρεῖ εὐθὺ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, λαμβάνει τὸν λαιμοδέτην αὐτοῦ καὶ περιδένει αὐτὸν λέγων·

— Νομίζω ὅτι τώρα εἶμαι ἀρκούντως βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας!

Ἄλλοτε ἐν τῷ αὐτῷ τοῦ Ἀπόλλωνος θεάτρῳ ὁ βασιλεὺς εἶδεν αἴφνης ὄπισθεν τῆς ὑαλωτῆς θύρας τοῦ θεωρείου αὐτοῦ τὴν σκιὰν τοῦ συνταγματάρχου Γαλέττη ἐκ τῶν οἰκείων αὐτοῦ.

— Μὴ σαλεύσῃς, Γαλέττη, λέγει ὁ βασιλεὺς εἰς πεδεμοντινὴν γλῶσσαν, θέλω νὰ γράψω τὴν εἰκόνα σου.

Καὶ ἀμέσως ἐξάγει μολυβδοκόνδυλον ἐκ τοῦ θυλακίου αὐτοῦ (εἶχε δὲ εἰς πάντα τὰ θυλάκιά του τοιαῦτα) καὶ ἐπὶ παχείας ὑέλου ἐσχεδιαγράφησεν ἀμέσως τὴν προτομὴν τοῦ συνταγματάρχου. Τῇ ἐπιούσῃ κατὰ διάλειμμα μιᾶς παραστάσεως ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ ἐξήρχετο τοῦ θεωρείου αὐτοῦ ὅπως ἀναπνεύσῃ καθαρὸν ἀέρα, ὅτε εἶδεν ὑπηρέτην ἀσχολούμενον νὰ ἐξαλείψῃ τὴν εἰκόνα διά τινος ράκους.

— Τί κάμνεις αὐτοῦ; ἠρώτησεν ὁ βασιλεύς.

— Μεγαλειότατε, καθαρίζω τὴν ὕαλον ταύτην, διότι εἷς ἀνόητος ἐτόλμησε νὰ ῥυπάνῃ αὐτήν.

— Μὴ κοπιάζῃς τόσον, ἐπανέλαβεν ὁ ἡγεμών, ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀνόητος.

Καὶ ἀπῆλθεν ἄσβεστον γελῶν γέλωτα.

Ἦτο οἰκεῖος πρὸς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ καὶ δὲν ἐκάλει αὐτοὺς διὰ κώδωνος, ἀλλὰ μετὰ φωνῆς ἰσχυρᾶς ἀκουομένης μακρόθεν· ἐσύριζε δὲ συνήθως, καὶ ὅτε ἐβράδυνον νὰ φθάσωσι παρ' αὐτῷ εἷς θαλαμηπόλος ἔσπευδε ζητῆσαι αὐτοὺς κραυγάζων·

— Ὁ κύριος ἐσύριξε. L' patron l'ha subià).

Συνδιελέγετο ἀσμένως μετὰ τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ, ἰδίᾳ ἐν Νεαπόλει, ἔνθα οἱ ἄνδρες τοῦ λαοῦ εἶναι εὐθυῤῥήμονες. Ὑπάρχει ἔθος ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ πόλει περιποιητικὸν, κοινὸν εἰς πάσας τῆς κοινωνίας τὰς τάξεις. Ὅταν θαυμάσῃ τις τι ἀνῆκον εἰς Νεαπολίτην, οὗτος ἀποκρίνεται αὐτῷ.

— Εἶναι ἰδικόν σας È robba vostra).

Μή τις εἴπῃ γυναικὶ τοῦ κόσμου ἢ κόρῃ τοῦ λαοῦ·

— Ἔχετε ὡραῖον δακτυλίδιον.

Διότι ἀμέσως θ' ἀποσπάσῃ αὐτὸ ἐκ τοῦ δακτύλου αὐτῆς λέγουσα·

— Τὸ δακτυλίδιον τοῦτο εἶναι ἰδικόν σας.

Ἡ εὐγενὴς συμπεριφορὰ ἀπαιτεῖ τοιαύτην ἀπόκρισιν·

— Εἶναι πολὺ καλὰ ταιριασμένον.

Ἀλλ' ἐὰν δεχθῇ τὸ δακτυλίδιον ὁ τὴν ὡραιότητα αὐτοῦ ἐπαινέσας, ἡ γυνὴ ἢ ἡ κόρη τὸ ἀφίνει.

Ἐνῷ λοιπὸν ὁ βασιλεὺς εὑρίσκετό ποτε εἰς θήραν, ἔστη πρὸ ἐπαύλεως καὶ ἐθαύμαζε δύο ζωηρὰ παιδία, ἅτινα ἀνοικτοῖς ὀφθαλμοῖς προσέβλεπον αὐτὸν τεθηπότι τῷ βλέμματι.

— Εἶναι παιδιά σου; ἠρώτησε τὸν ἀγρονόμον. Οὗτος δὲ ἀπεκρίνατο·

— Μεγαλειότατε, εἶναι ἰδικά σας.

— Καὶ ὅμως εἶπεν ὁ βασιλεὺς, δὲν ἐνθυμοῦμαι ἐὰν ἐπέρασά ποτε ἀπ' ἐδῶ.

Ὁ ἀγρονόμος μὴ ἐννοήσας, ἐδαφιαίως ὑπεκλίνατο.

Ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ ἀπένεμε προθύμως παράσημα· ἔλεγεν ὅτι οὐδέποτε πρέπει ν' ἀποποιῆταί τις ἓν σιγάρον ἢ ἕνα σταυρόν. Ἅπαξ μόνον ἐποίησε δυσκολίαν τινὰ, ὅτε ὁ βαρὼν Νικοτέρας ἐκόμισεν αὐτῷ διὰ μιᾶς 70 διπλώματα ἱππότου πρὸς ὑπογραφήν.

— Εἶναι πολλὰ ταῦτα διὰ μίαν φορὰν, εἶπε.

— Μεγαλειότατε, ἀπεκρίνατο ὁ ὑπουργὸς, εἶναι πάντες ἔξοχοι ἄνδρες καὶ μεγάλως ἀφωσιωμένοι εἰς ὑμᾶς.

— Δὲν ἐπίστευον ὅτι ἀγαπῶμαι τόσον, εἶπεν ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ, ὅστις ὑπέγραψε καὶ τὰ 70 διπλώματα περὶ ἀπονομῆς τοῦ ἀνωτέρου παρασήμου.

Ἀπεφάσισε νὰ τιμήσῃ διὰ παρασήμου κωμῳδόν τινα, Ἀντώνιον Πετίτον καλούμενον, παριστάνοντα ἐπιτυχῶς τὸν Πολισινέλλον, τραγικῶς δὲ θανόντα ἐπὶ τῆς θεατρικῆς σκηνῆς ἐν μέσῳ καγχασμῶν οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν· μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐμέμφθησαν τῷ ἡγεμόνι ὅτι τὸν Πολισινέλλον ἔκαμε ἱππότην.

— Δὲν εἶναι, εἶπεν, ἡ πρώτη φορὰ, καθ' ἣν παράσημον ἀπονέμεται εἰς γελωτοποιόν.

Ὅτε δὲν προσέφερε σταυροὺς, προσέφερε σιγάρα, ἅτινα τῷ ἐστοίχιζον περισσότερον. Μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἔτεινε τὴν σιγαροθήκην αὐτοῦ πρὸς δήμαρχον χωρίου μεταβάντα ὅπως συγχαρῇ αὐτῷ.

— Μεγαλειότατε, ἀνεφώνησε, τὸ σιγάρον τοῦτο εἶναι ἡ δόξα τοῦ χωρίου καὶ τῶν δικαστῶν αὐτοῦ· θὰ τὸ καπνίζω ἐπὶ ζωῆς μου.

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1870 ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ μετέβαινε συχνάκις εἰς τὸ δημῶδες τῆς Φλωρεντίας θέατρον Arina Morini, ἔνθα ἐδύνατό τις νὰ καπνίζῃ. Πλῆθος ἀναφορῶν ἀνέμενεν αὐτὸν, μὴ λογιζομένης τῆς Beppa, τῆς ἀρχαιοτέρας τῶν ἀνθοπωλίδων, ἥτις ἦτο λίαν ὡραία ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Μεδίκων. Οὐδέποτε ἔλειπεν αὕτη ἀπὸ τοῦ νὰ προσφέρῃ ἀνθοδέσμην τῷ βασιλεῖ, ὅστις ἔλεγεν.

— Εὐχαριστῶ, Μπέππα·

Καὶ ὅστις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τῇ ἔπεμπε τραπεζικὸν γραμμάτιον.

Μιᾷ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς ἔλαβεν ἐν τῇ ἁμάξῃ αὐτοῦ ἀντὶ ἀνθοδέσμης ἢ ἀναφορᾶς σῶμα βαρὺ, ὅπερ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ἔῤῥιψε χαμαὶ τὸν πῖλον αὐτοῦ· ἦτο δὲ τοῦτο προσκεφάλαιον κεντητὸν, προσφορὰ πτωχῆς ἀοιδοῦ. Τὴν φορὰν ταύτην ὠργίσθη, καὶ ὅτε ἐγνώσθη ὅτι εἶχε δυσαρεστηθῆ, ἀπεπέμφθη ἐκ τοῦ θεάτρου ἡ ἀοιδός. Τὸ αὐστηρὸν τοῦτο μέτρον μαθὼν ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ ἐζήτησε χάριν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ τῇ ἔπεμψε μέγα χρηματικὸν ποσόν.

— Μόνον, εἶπε, παρακαλέσατέ την νὰ μὴ μοῦ ῥίψῃ πλέον τίποτε εἰς τὴν κεφαλὴν, ἢ τοὐλάχιστον νὰ μὲ προειδοποιῇ ἂν ἀγαπᾷ.

Ἐκ τοῦ ἀνεκδότου τούτου λαμβάνομεν ἀφορμὴν νὰ διαλάβωμεν περὶ τῶν γενναιοδωριῶν τοῦ Βίκτορος Ἐμμανουήλ· εἰς τοῦτο δὲ δὲν θέλομεν παρακολουθήσει τὸν Fausto, καθόσον θὰ ἦτο διεξοδικόν. Τὰς γενναιοδωρίας ταύτας συνεχῶς ἐπολέμουν οἱ ὑπουργοὶ, ἰδίᾳ δὲ ὁ κ. Βιζόνης, ὅστις ἦτο οἰκονόμος.

μέχρι φιλαργύρου. Ὁ βασιλεὺς δὲν ἐτόλμα νὰ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ χρήματα, καὶ ὅπως καταπραύνῃ αὐτὸν ἐν ἐπειγούσῃ ἀνάγκῃ, ἔπεμπεν αὐτῷ θηρεύματα, κατ' ἀρχὰς ἕνα φασιανόν, εἶτα δύο, εἶτα τέσσαρας, καὶ ὅτε ὁ ὑπουργὸς ἐδελεάζετο, ἐζητεῖτο τότε μικρὰ προσφορὰ ἐξ 20—30,000 φράγκων. Συνήθισεν εἰς τοῦτο ὁ ὑπουργός, καὶ ὅτε ἔβλεπε πεμπομένους αὐτῷ φασιανοὺς ἔλεγεν·

— Ὡς φαίνεται, ὁ βασιλεὺς ἔχει ἀνάγκην χρημάτων.

Ἐσπέραν τινὰ ἐν Ῥώμῃ παριστάνετο ὁ Δὸν Ζουὰν τοῦ Μοζάρ. Ὁ ἔφιππος ἀνδριὰς τοῦ ἱππότου ἦτο μεγαλοπρεπής. Ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ ἐνόμισεν ὅτι ὁ ἱππότης, ὡς ὁ ἵππος του, ἦτο κατεσκευασμένος ἐκ ναστοχάρτου. Ἐρρέθη αὐτῷ ὅτι ὁ ἵππος μόνον ἦτο ἐκ ναστοχάρτου ἀλλ' ὅτι ὁ ἱππεὺς μεθ' ὅλην τὴν ἀκινησίαν αὐτοῦ ἦτο ἀληθὴς ἄνθρωπος. Ἐπῆλθε συζήτησις, προσεκλήθη δὲ ὁ θεατρώνης, ὅστις παραδόξως ἀπέδωκεν ἄδικον εἰς τὸν βασιλέα. Ἡ Α. Μεγαλειότης δὲν δυσηρεστήθη καὶ ἐπῄνεσε τὸν ἐκ ναστοχάρτου ἵππον, ὅστις πράγματι ἦτο θαυμάσιος.

— Μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ θεατρώνης ἐὰν ἀρέσκῃ εἰς τὴν Γ. Μ., δύναμαι νὰ πέμψω αὐτὸν εἰς τὸ Κυρινάλιον.

Πάντες ἤρξαντο γελῶντες, καὶ ὅτε ὁ θεατρώνης ἐξῆλθεν, ὁ βασιλεὺς ἀνέκραξε·

— Κρίμα ὅτι δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ οἰκονόμος μου· θὰ ἐδέχετο τὴν προσφορὰν τοῦ γενναίου τούτου ἀνθρώπου. Εἷς ἵππος ἐκ ναστοχάρτου κατέχει θέσιν ἐν τῷ σταύλῳ καὶ δὲν ἀπαιτεῖ δαπάνην πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀναφέρονται ἐπισκέψεις τοῦ βασιλέως εἰς χολεριῶντας. Ἐν νοσοκομείῳ τῆς Νεαπόλεως τῷ 1865 ἐψυχορράγει εἷς χολεριῶν. Ὁ βασιλεὺς ἔλαβε τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ τῷ εἶπε·

— Θάρρει, πτωχὲ ἄνθρωπε· προσπάθησον νὰ θεραπευθῇς.

Ὁ ἐπιθάνατος τοσοῦτο σφοδρῶς ἐκλονήθη ἐκ τῆς συνθλίψεως τῆς βασιλικῆς χειρὸς, ὥστε πράγματι ἐθεραπεύθη. Τὸ θαῦμα διεδόθη, τοῦτο δὲ μεγάλως διεσκέδασε τὸν ἐστεμμένον θαυματουργόν.

— Φθάνει, εἶπε, νὰ μή με καταμελίσωσιν ὅπως μὲ κάμωσιν ἅγιον λείψανον.

Ἡ λέξις αὕτη ὄζει βολταιρισμοῦ· καὶ ἐν τούτοις ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ ἦτο φιλόθρησκος, ἀκούων τὴν θείαν ἀκολουθίαν καὶ ὅτε ἐξήρχετο εἰς θήραν.

Ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν Ἄλπεων προσεκαλεῖτο ἱερεὺς ἐξ Ἀόστης, ὅστις ἐλειτούργει ὑπὸ τὴν βασιλικὴν σκηνὴν ἐν ὑπαίθρῳ. Ὁ βασιλεὺς οὐδέποτε ἐβλασφήμει οὐδὲ ἠγάπα τὰς βλασφημίας· ἀπεκαλύπτετο τὴν κεφαλὴν ἐνώπιον τοῦ Ἐσταυρωμένου, ὁσάκις διέβαινε νεκρικὴ πομπὴ ἢ ἡ ἁγία κοινωνία. Ἔφερε περὶ τὸν τράχηλον μικρὰν χρυσῆν ἅλυσον μετὰ μικρῶν εἰκόνων ἁγίων, εἰς ἃς μεγάλην ἐδείκνυεν ἀφοσίωσιν.

Η ΑΛΒΑΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ. — Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 22 ἀπριλίου ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν ἐπιγραφῶν ὁκ. Βελοὲβ, κοσμήτωρ τοῦ ἐν Διουΐνῳ Πανεπιστημίου, λόγον ποιούμενος περὶ τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης προσπαθεῖ νὰ καταδείξῃ τὸν νόμον, ὅστις ἐν τῷ ἰδιώματι τούτῳ διέπει τὴν γραμματικὴν καὶ τὴν προσῳδίαν. Ἐν πρώτοις ἀποδείκνυσιν ὅτι τὸ ἀλβανικὸν λεξικὸν εἶναι εὐρὺ σύγγραμμα συγκείμενον ἐκ στοιχείων τουρκικῶν, σλαυϊκῶν, λατινικῶν, ἰταλικῶν, ἑλληνικῶν καὶ νεοελληνικῶν. Ἐν τῷ λεξικῷ τούτῳ ἀνευρίσκονται πλεῖσται λέξεις ἀγνώστου ῥίζης, αἵτινες δυνατὸν νὰ ἐκληφθῶσιν, ἐν μέρει τοὐλάχιστον, ὡς ἀρχαῖαι ἀλβανικαί. Ἀλλ' ὅμως καὶ τὸ συγκεχυμένον τοῦτο καὶ ἑτερογενὲς ἄθροισμα λέξεων ἔχει τὴν γραμματικὴν αὐτοῦ καὶ τὴν προσῳδίαν.

Οἱ πρώτιστοι τύποι τῆς ἀλβανικῆς προσῳδίας εἰσὶν ἡ καταβίβασις τῶν ἠχηρῶν φωνηέντων διὰ πιέσεως τοῦ τονικοῦ ἤχου, ἡ ἐπικράτησις τοῦ ἀφώνου ε μεταξὺ τῶν λοιπῶν φωνηέντων, ἡ πρὸς τὰς ἀληθεῖς διφθόγγους ἀποστροφὴ, ὁ πλατυασμὸς, ἡ ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν λέξεων συσσώρευσις τῶν συμφώνων, ἡ ἀρχικὴ ῥινοφωνία μεθ' ὅλην τὴν ἐπίμονον προσπάθειαν πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ῥινισμοῦ ἐν ταῖς καταλήξεσι, καὶ ἡ κατὰ κόρον χρῆσις τοῦ ὀδοντοφώνου τ καὶ τοῦ λαρυγγοφώνου γ.

Ἡ ἀλβανικὴ δὲν εἶναι καθαρὰ ἰνδοευρωπαϊκὴ γλῶσσα, ὡς τοῦτο ἐκ τῆς γραμματικῆς αὐτῆς ἀποδεικνύεται. Ὡς ἐκ τῆς ἀρχικῆς καὶ στοιχειώδους μεθόδου, καθ' ἣν τὸ πρῶτον ἐσχηματίσθη, προσεγγίζει μᾶλλον πρὸς τὰς φοινικικὰς γλώσσας· ἀλλ' ἡ μέθοδος αὕτη τάχιστα παρηγκωνίσθη ὑπὸ τοῦ γραμματικοῦ συστήματος τῶν ἰδιωμάτων, ὅσα περὶ τὴν βραχμανικὴν συνωθοῦνται. Ἀλλ' ὅμως αἱ πρῶται βάσεις ἀνευρίσκονται εἰσέτι ἐν τῷ λεξιλογίῳ καὶ ἐν ταῖς συζυγίαις τῶν ῥημάτων. Αἱ γραμματικαὶ κλίσεις διετήρησαν μερικόν τινα χαρακτῆρα, ἐλάχιστα δ' ἔχουσι σημεῖα ὀργανικῆς καὶ ἀληθοῦς μεταβολῆς· αἱ καταλήξεις δι' ὧν σχηματίζεται ὁ πληθυντικὸς ἀναμιμνήσκουσι τὰ καυκασιακὰ ἰδιώματα μᾶλλον ἢ τὰ τῶν ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Ὁσάκις ξενισμοί τινες τῆς ἀλβανικῆς προσῳδίας ἀπαντῶσι παρὰ τοῖς μεσημβρινοῖς Ἰταλοῖς, τοῖς Βουλγάροις, τοῖς Ῥωμαίοις καὶ τοῖς νεωτέροις Ἕλλησι, τὸ γεγονὸς τοῦτο προσπαθοῦσι νὰ ἐξηγήσωσι διὰ σχηματισμοῦ ἀναλογοῦντος πρὸς τὰ φωνητικὰ ὄργανα τῶν ἐν τῷ αὐτῷ γεωγραφικῷ πλάτει κατοικούντων λαῶν. Ἀλλ' ἐὰν ἡ γραμματικὴ τῶν λαῶν τούτων περιέχῃ ἰδιωτισμούς τινας τῆς ἀλβανικῆς γραμματικῆς, δέον τότε νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸν ὅτι οἱ τοῦ Σκιπετάρου πρόγονοι ἐκάλυψαν διὰ τοῦ σμήνους αὐτῶν πᾶσαν τὴν τοῦ Αἵμου χερσόνησον, καὶ ὅτι προὐχώρησαν δυτικῶς μέχρι τοῦ κέντρου καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν βορείων μερῶν τῆς Ἰταλίας.

Ἐν συντόμῳ ἡ ἀλβανικὴ ἔσται τεταγμένη εἰς τὰ ἑλληνολατινικὰ ἰδιώματα ὑπὸ τὰς εὐνοϊκὰς ἐπιφυλάξεις, αἵτινες ἐξασφαλίζουσιν αὐτῇ ἴδιον χαρακτῆρα καί τινα ἀρχετυπίαν.

ΠΡΟΩΡΟΣ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ.

Περὶ τοῦ Ζακυνθίου παιδὸς, τοῦ ἐν τῷ 21 ἀριθμῷ τῆς Σαββατιαίας Ἐπιθεωρήσεως ἀναφερομένου, ὁ ἐξ Ἀθηνῶν ἀνταποκριτὴς τοῦ Νεολόγου ἐπιστέλλει τὰ ἑπόμενα.

Θεωρῶ καθῆκόν μου νὰ ποιήσωμαι ὑμῖν λόγον ἐν ἰδιαιτέρᾳ ὅλως ἀλληλογραφίᾳ περὶ τοῦ Θεοδώρου Μεντζελοπούλου, τοῦ ἐκτάκτου τούτου ἑπταετοῦς παιδὸς, περὶ οὗ ὁμιλοῦσιν ἤδη αἱ Ἀθῆναι μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἐνδιαφέροντος μεθ' οὗ καὶ περὶ τῶν πολιτικῶν ζητημάτων τῆς ἡμέρας. Περὶ τοῦ Μεντζελοπούλου κατεχώρισεν ἤδη ὁ Νεολόγος ἀόριστον ἐκ Κερκύρας ἀλληλογραφίαν πρό τινος· ἀλλὰ τὸ νοητικὸν τοῦτο τέρας εἶναι τοιοῦτον, ὥστε ὀφείλει νὰ ἐπισπάσηται τὴν προσοχὴν καὶ τὴν μελέτην τῆς κοινωνίας ἁπάσης, ὥστε μακρότερος περὶ αὐτοῦ λόγος εἶναι ὑποχρέωσις εἰς ἓν φαινόμενον, εἰς μίαν παράδοξον μεγαλοφυΐαν, εἰς ἀκατανόητον λογιστικὴν εὐχέρειαν, ἥτις μόνον τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἔκπληξιν ἐγείρει.

Εἶδον τὸ ἑπταετὲς τοῦτο παιδίον καὶ παρέμεινα πλέον τῶν δύο ὡρῶν παρ' αὐτῷ, σπουδάζων τὸ ἔκτακτον καὶ μοναδικὸν φαινόμενον ὅπερ παρουσιάζει, ἵνα πληροφορήσω καλῶς περὶ αὐτοῦ τοὺς περιέργους ἀναγνώστας ὑμῶν. Ὁ Θεόδωρος Μεντζελόπουλος ἔκ τινος χωρίου τῆς Ζακύνθου εἶναι ἑπταετὲς μειράκιον, μετρίως ἀνεπτυγμένον σωματικῶς, μὲ κυρτοὺς κἄπως τοὺς ὤμους, μὲ τὴν κεφαλὴν προφανῶς δυσανάλογον πρὸς τὸ λοιπὸν σῶμα καὶ μεγάλως προέχουσαν κατὰ τὰ βρέγματα, μὲ τοὺς ἐμπροσθίους ὀδόντας μόλις φυομένους. Εἶναι ὁμιλητικὸς, καλοκἀγαθος καὶ πρωτίστης κλίσεως ἀκαταμαχήτου πρὸς τὸ ὡραῖον καὶ μεγάλης πρὸς τὸ μανθάνειν τάσεως. Εἶναι χαριέστατος καὶ οἰκειοῦται εὐχερέστατα μετὰ τῶν ξένων. Μετὰ δέκα λεπτὰ ἀφοῦ τὸν εἶδον, ἦλθε χαριεντιζόμενος παρ' ἐμοὶ, ἐκάθησεν ἐπὶ τῶν γονάτων μου καὶ ἤρξατο ἐρωτῶν με περὶ νουμέρων, διότι ὁ Θεόδωρος Μεντζελόπουλος λαλεῖ τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῆς πατρίδος του, εἰς ἓν χωρίον τῆς ὁποίας ζήσας μέχρι τοῦδε ἀγνοεῖ τὰ πάντα καὶ τοῦ ἀλφαβήτου ἀκόμη τὰ στοιχεῖα, πλὴν τῆς λύσεως τῶν πολυπλοκωτέρων ἀριθμητικῶν προβλημάτων. Εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ ἤμεθα ἦσαν ἀνηρτημέναι εἰκόνες τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, περὶ τῶν ἀνδρῶν τῆς ὁποίας μοὶ ἐζήτει πληροφορίας. Τῷ ἔδωκα αὐτὰς, προσθέτων ὅτι οἱ ἄνδρες οὗτοι ἔζησαν πρὸ δύο, τριῶν, τεσσάρων χιλιάδων ἐτῶν. Τότε ὁ Θεόδωρος Μεντζελόπουλος χωρὶς ν' ἀφήσῃ νὰ παρέλθῃ οὔτε ἓν λεπτὸν τῆς ὥρας μοὶ μετέβαλε τὰς χιλιάδας ταύτας τῶν ἐτῶν εἰς τὰ ἀντιστοιχοῦντα τρισεκατομμύρια τῶν ὡρῶν, πρώτων λεπτῶν καὶ δευτέρων. Πρὶν ἴδω τὸ μειράκιον τοῦτο εἶχον πολλὰ ἀκούσει, ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι ἡ τόσον ταχεῖα ἀπάντησις αὐτοῦ μὲ κατέπληξεν αὐτόχρημα. Δὲν ἐγνώριζον πλέον τί πρόβλημα νὰ τῷ προτείνω. Ἐσίγων ἐπὶ πολὺ ἔκθαμβος παρατηρῶν τὸν ζακύνθιον ἑπταετῆ Ἀρχιμήδην. Φαίνεται ὅτι ἐνόησε τὴν ἐντύπωσιν ἣν μοι ἐπροξένησε καὶ μὲ ἐνεθάρρυνε νὰ τὸν ἐρωτήσω καὶ περὶ ἄλλου. Θέτω λοιπὸν αὐτῷ τὸ ἑξῆς πρόβλημα. Ἔχω ἑπτὰ κιβώτια, εἰς τὰ τέσσαρα τῶν ὁποίων περιέχονται ἀπὸ 427 ἀγγλικὰς λίρας, ἑκάστης λίρας ἀντιστοιχούσης πρὸς 30 δραχμὰς, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τρία ἀπὸ 25 ναπολεόνεια, ἀντιστοιχοῦντα πρὸς 24 δραχμάς. Τὰ ἑπτὰ αὐτὰ κουτία πόσα ΛΕΠΤΑ περιλαμβάνουσι; Τίς θὰ τὸ πιστεύσῃ; Ὁ Θεόδωρος Μεντζελόπουλος, μὲ μειδίαμα εἰς τὰ χείλη, κινῶν ἐρρύθμως τὰς χεῖράς του καὶ τερετίσας τὴν πρώτην στροφὴν τοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὕμνου τοῦ πατριώτου του ποιητοῦ, μοὶ ἀπήντησεν ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν λεπτῶν, ἀφοῦ πρὶν μοὶ ἐπέβαλε νὰ τὸν γράψω, ἵνα μὴ τυχὸν μετὰ ταῦτα ἀρνηθῶ τὴν ἀκρίβειαν. Εἰργάσθην μὲ τὸν κάλαμον εἰς χεῖρας ἀρκετὴν ὥραν, ἐνῷ ὁ Μεντζελόπουλος μὲ παρετήρει μὲ τὸ εἰρωνικόν του μειδίαμα, καὶ εὗρον ὅτι ὁ μεῖραξ εὗρεν ἀκριβῶς τὸν ἀριθμόν. Ἐπαναλαμβάνω ἐπὶ μᾶλλον ἐκπεπληγμένος τὰς ἐρωτήσεις μου. Τὸν ἐρωτῶ. Εἶμαι 35 ἐτῶν, 7 μηνῶν, 6 ἡμερῶν καὶ 18 ὡρῶν· πόσα λεπτὰ ἔζησα; Ὁ Θεόδωρος μὲ ἀπαντᾷ αὐθωρεί. Παρατηρῶ εἰς τὸν χάρτην, εἰς ὃν πρὶν εἶχον ὑπολογίσει ὅλς, καὶ ὁ ἀριθμὸς τοῦ Θεωδώρου συνεφώνει μὲ τὸν ἀριθμὸν τοῦ χάρτου μου!

Ἡ φήμη τῆς τοιαύτης λογιστικῆς εὐχερείας τοῦ ζακυνθίου παιδὸς προτρέξασα τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεως αὐτοῦ ἐπόμενον ἦν νὰ ἐπισπάσηται τὴν προσοχὴν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Εὐθὺς ἀπὸ τῆς εἰς Κέρκυραν μεταβάσεως τοῦ νοητικοῦ τούτου τέρατος, τηλεγράφημα τοῦ νομάρχου Κερκύρας γνωστοποιεῖ εἰς τὴν κυβέρνησιν τὰ θαύματά του. Βάσιν ἔχον τὸ τηλεγράφημα τοῦ νομάρχου τὴν σχετικὴν

ἐπιστημονικὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν Κερκύρᾳ ἰατρῶν, ἐξέθετεν ἐν ἐκτάσει τὰ κατὰ τὸν παῖδα καὶ ἀνεκοίνου εἰς τὴν κυβέρνησιν τὸ καθῆκον ὅπερ ἐπιβάλλεται αὐτῇ, ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ἐκπαίδευσίν του. Ἡ κυβέρνησις αὐθωρεὶ διατάσσει τὴν ἐνταῦθα μεταφορὰν τοῦ παιδός, πρὸς ἀκριβεστέραν ἔρευναν. Κρῖμα ὅτι δὲν ζῇ ὁ Γάλλ· πολλὰ θὰ ἐδιδάσκετο καὶ θὰ ἐδίδασκεν ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῆς κεφαλῆς τοῦ νεαροῦ Ζακυνθίου. Τὸ παιδίον ὁδηγεῖται εἰς Ἀθήνας καὶ ὅλαι αἱ Ἀθῆναι ζητοῦσι νὰ τὸ ἴδωσιν. Ἐμφανίζεται πρὸ τῶν ὑπουργῶν καὶ ὁ κ. Κουμουνδοῦρος ἐκπλήσσεται καὶ ἀγοράζει σακχαρωτὰ διὰ τὸν μικρὸν Ἀρχιμήδην, ὃν ἀπειλεῖ ὅτι θὰ ἀφήσῃ νηστικόν, ἂν ἀπαντᾷ εἰς πάσας τὰς ἀπευθυνομένας αὐτῷ ἐρωτήσεις, διότι αἱ ἐρωτήσεις ἦσαν τόσαι, ὥστε ὁ κ. Κουμουνδοῦρος ἐφοβήθη. Ἐμφανίζεται εἰς τὴν ἐθνικὴν Τράπεζαν ἐπιμόνως ζητηθεὶς, καὶ ἀναγκάζει τοὺς πρώτους αὐτῆς λογιστὰς νὰ ῥίψωσι τὸν κάλαμον καὶ νὰ κηρύξωσιν ὅτι εἶναι περιττοὶ, διότι οἱ λογισταὶ μὲ τὸν κάλαμον εἰς χεῖρας ἐξηλέγχθησαν κακοὶ λογισταὶ ὑπὸ τοῦ μικροῦ Θεοδώρου. Περιάγεται εἰς πάσας τὰς μεγάλας οἰκίας, διότι πάντες ἀπῄτουν νὰ τὸν ἴδωσιν. Ὅτε δὲ ἐπληρώθη ἡ περιέργεια καὶ ἐγεννήθη ὁ θαυμασμὸς τοῦ μεγάλου κόσμου καὶ ὁ Θεόδωρος ἐκλείσθη εἴς τινα οἰκίαν, ἔσπευσεν ἐκεῖ ὁ κόσμος νὰ τὸν ἴδῃ. Τὸ σπουδαιότερον εἶναι ὅτι δὲν ἐννοεῖ τὴν ἀξίαν του. Ἀλλὰ πῶς κατορθόνει νὰ λύῃ τόσον εὐχερῶς, τόσον ταχέως τοσαῦτα πολύπλοκα προβλήματα πολλαπλασιασμοῦ, διαιρέσεως, προσθέσεως καὶ τόκου; Οἱ ἰατροὶ οἵτινες ἐξήτασαν τὸν παῖδα συνέταξαν ἔκθεσιν περὶ τῆς διασκευῆς του, οἱ δὲ φυσιολόγοι μας φρονοῦσιν ὅτι ἔχει σχηματίσει ἐν τῷ νῷ ἰδίαν μέθοδον πρὸς λύσιν τῶν προβλημάτων, ἀλλὰ τὴν μέθοδον ταύτην δὲν δύναται νὰ διατυπώσῃ. Φαντάσθητε μέθοδον λύουσαν ἄνευ χάρτου καὶ κονδυλίου τὰ πολυπλοκώτερα προβλήματα καὶ εἰς διάστημα δευτερολέπτων!!

Ἡ κυβέρνησις ἐν τούτοις ἐκπληροῦσα ἓν καθῆκον πρὸς τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀνέλαβε τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ ζακυνθίου μείρακος. Βασιλικὸν διάταγμα ἐκδοθὲν ὁρίζει μηνιαίαν ἀνάλογον χορηγίαν διδάκτρων εἰς τροφείαν τοῦ παιδός. Ἀλλ' ἔπρεπε, τούτου ἀποφασισθέντος, νὰ λυθῇ σπουδαιότατον ζήτημα, εἰς τίνος χεῖρας ἔπρεπε νὰ διαπιστευθῇ ἡ ἔκτακτος αὕτη διάνοια. Τὸ ζήτημα δὲν ἦτο εὐχερὲς, ἴσως δὲ ἀπὸ τὴν ἐπιτυχῆ αὐτοῦ λύσιν ἐξηρτᾶτο τὸ μέλλον τοῦ παιδός.

Ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν διεσκέφθησαν οἱ ὑπουργοὶ, ἔκριναν καλὸν, νὰ τοποθετήσωσι τὸν μικρὸν Ζακύνθιον εἰς τὸ γνωστὸν ἐμπορικὸν ἐκπαιδευτήριον τοῦ ἀρχαίου καθηγητοῦ κ. Παναγιώτου Ἀντωνιάδη, ἡ δεξιότης καὶ ἐκανό της τοῦ ὁποίου περὶ τὴν παιδαγωγίαν καὶ ἀνατροφὴν τοῦ νέου προβάλλονται δείγματα μιμήσεως. Ὁ γηραιὸς διδάσκαλος προσκληθεὶς εἰς τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἀνεδέχθη τὴν ἀνατροφὴν τοῦ Θεοδώρου καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν, ἥτις ὁμοφώνως ἀνετίθετο αὐτῷ, πάραυτα δὲ παρέλαβε τὸν μαθητήν του εἰς τὸ λαμπρὸν μέγαρον τοῦ ἐκπαιδευτηρίου, τῷ ὥρισεν ἴδιον ἐντελῶς δωμάτιον, ἰδίαν ὑπηρεσίαν, ἰδίαν τροφὴν καὶ διδασκαλίαν συμφώνως πρὸς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἰατρῶν, ἧς ἀντίγραφον παρέλαβεν Εὐτύχημα ὅτι αὐτὸς ὁ γηραιὸς διευθυντὴς ἀγρυπνεῖ ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδός, κρατῶν καὶ ἡμερολόγιον καὶ ἀγρυπνεῖ μετὰ τοῦ ζήλου καὶ τῆς ἀγαθότητος ἐκείνης, ἥτις ἀνέκαθεν ἐχαρακτήρισεν αὐτόν.

Πολλὰ ἐλπίζω ἐκ τοῦ παιδός, χειραγωγουμένου ὑπὸ τοῦ κ. Ἀντωνιάδου, ὅστις ἐγήρασεν ἐν τῇ ἀνατροφῇ τῶν νέων καὶ ἀφωσιώθη εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς εὐφυΐας ἐπὶ ἰδίᾳ πολλάκις βλάβῃ. Ὀφείλω δὲ νὰ ἐξαίρω διὰ τοῦ Νεολόγου τὴν ἀπόφασιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως τοῦ ἐμπιστευθῆναι τὴν ἀγωγὴν τοῦ παιδὸς εἰς τὰ φῶτα καὶ τὰς δεξιὰς χεῖρας τοῦ κ. Ἀντωνιάδου, αἱ ἐργασίαι τοῦ ὁποίου πανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς φαίνονται, διότι πανταχοῦ εὑρίσκονται μαθηταί του, κλείζοντες τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ τὴν εὐφυΐαν,

Πολλὰ, πλεῖστα ἐλπίζει καὶ μετ' ἐμοῦ καὶ ἡ κυβέρνησις καὶ ὅλαι αἱ Ἀθῆναι παρά τε τοῦ κ. Ἀντωνιάδου, ὅστις μεγίστην ἀναλαμβάνει εὐθύνην, καὶ παρὰ τοῦ μικροῦ μαθητοῦ του, ὅστις κέκληται ἴσως νὰ τάμῃ νέους μαθηματικοὺς νόμους.

ΜΥΘΩΔΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ. — Πρό τινων ἐτῶν ἐδημοσιεύθη περίεργος δίκη, καθ' ἣν ἐνάγων μὲν ἦν ὁ ἐν Σμύρνῃ κ. Ἰσκενδὲρ, ἐναγομένη δὲ ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις. — Ἡ ὑπόθεσις ἔχει οὕτως. Ὁ κ. Ἰσκενδὲρ διισχυρίζεται ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ νόμιμος κύριος μεγίστης περιουσίας, ἣν εἷς τῶν προγόνων αὐτοῦ εἶχε καταλίπει εἰς τὰς ἀγγλικὰς Ἰνδίας, ἡ δὲ ἀγγλικὴ κυβέρνησις ἐθεώρει ἑαυτὴν κληρονόμον τῆς περιουσίας ταύτης, ἐν ἐλλείψει συγγενῶν ἀμέσων ἢ ἐμμέσων. Νῦν δὲ μανθάνομεν ὅτι ἡ δίκη ἀπεπερατώθη, τοῦ κ Ἰσκενδὲρ ἀναγνωρισθέντος νομίμου κληρονόμου τῆς παρὰ τοῦ προγόνου αὐτοῦ καταλειφθείσης περιουσίας. Τὰ χρήματα εἶχον διατεθῆ εἰς πάγια ἀγγλικὰ, ἀπετέλεσαν δὲ τὸ ὡραῖον ποσὸν—ἀνάγνωτε καλῶς—δεκαπέντε ἑκατομμυρίων λιρῶν, ἤτοι τριακόσια ἑξήκοντα ἑκατομμυρίων φράγκων.

(Σταμπούλ).

Ὁ ὑπεύθυνος Ε. ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ.

ΤΥΠΟΙΣ ΒΟΥΤΥΡΑ ΚΑΙ Σ/ΑΣ.